

เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่างพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์

พ.ศ.

อ.พ. 2/2564 การประชุมร่วมกันของรัฐสภา สมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่สอง

อ.พ. 2/2564
การประชุมร่วมกันของรัฐสภา
สมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่สอง

สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

โทร. 0 2242 5900 ต่อ 5730, 5740, 5750

ร่างพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์

พ.ศ.

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณา (อ.พ.) นี้ จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญ ร่างพระราชบัญญัติ ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ พระราชกำหนด ญัตติ หรือหนังสือสัญญา ระหว่างประเทศ ที่เข้าสู่การประชุมของสภาผู้แทนราษฎร และที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา โดยศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล สถิติ ข้อเท็จจริง บทความทางวิชาการ และ/หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น ให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกรัฐสภา กรรมการ และบุคคลในวงงานรัฐสภา ใช้ในการประกอบการพิจารณา ตลอดจนเป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับผู้สนใจทั่วไป

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ผู้รับผิดชอบ

นายมานิช อินทนิม

นายทงศักดิ์ สุระคำแหง

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการวิชาการ 1

ผู้จัดทำและรับผิดชอบ

นางสาวอรุณี ชัยสุวรรณ

นางสาวอุษณีย์ อินทองช่วย

นางสาวเปรมฤดี วงศ์สาคร

นางเมฆาพร กาญจนินทุ

นิติกรชำนาญการ

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

ธันวาคม 2564

บทสรุปสำหรับสมาชิกรัฐสภา

เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตของมนุษย์แทบจะทุกด้าน ทั้งในการติดต่อสื่อสาร การปฏิสัมพันธ์ของผู้คนในสังคมและการค้นคว้าหาข้อมูลต่าง ๆ มักใช้อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลาง หลายประเทศ จำเป็นต้องปรับตัวไปสู่ความเป็นดิจิทัล ซึ่งที่ผ่านมาภาครัฐให้ความสำคัญกับการพัฒนาและการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด รวมถึง การปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารราชการแผ่นดินและการจัดทำบริการสาธารณะ

แต่การปฏิบัติราชการของหน่วยงานของรัฐส่วนใหญ่ ได้แก่ การติดต่อระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกัน การให้บริการประชาชน และการติดต่อระหว่างหน่วยงานของรัฐกับประชาชน ยังคงเป็นการดำเนินการ ด้วยเอกสาร หนังสือราชการ และสิ่งพิมพ์ในลักษณะที่เป็นสำเนา และยังคงกำหนดให้ประชาชนต้องติดต่อ ราชการโดยการส่งเอกสารหรือยื่นคำร้องต่าง ๆ ทางไปรษณีย์ หรือด้วยตนเอง ณ ที่ทำการของหน่วยงาน ของรัฐ ทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติหน้าที่และส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงาน ของหน่วยงาน อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายและเพิ่มเวลาของภาคธุรกิจและประชาชนทั่วไปในการ ติดต่อราชการมากเกินไป นอกจากนี้ การติดต่อสื่อสารโดยใช้กระดาษยังเป็นการสิ้นเปลืองทรัพยากร โดยไม่จำเป็น ซึ่งสาเหตุสำคัญที่หน่วยงานของรัฐยังไม่สามารถนำวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปฏิบัติ ราชการได้อย่างเต็มที่ มาจากข้อจำกัดที่ปรากฏในบทบัญญัติของกฎหมายหลายฉบับ

ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 258 ข. ด้านการบริหารราชการ แผ่นดิน (1) ที่บัญญัติให้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดิน และการจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดิน และเพื่ออำนวยความสะดวก ให้แก่ประชาชน ประกอบกับยุทธศาสตร์ชาติ (ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการ ภาครัฐ) ได้กำหนดให้มีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการให้บริการสาธารณะ ตลอดกระบวนการอย่างคุ้มค่าและเชื่อมโยงถึงกัน เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส และแผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับปรับปรุง) ได้กำหนด ในกิจกรรมปฏิรูปที่ 1 ให้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานและการบริการภาครัฐไปสู่ระบบดิจิทัล โดยแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคให้เอื้อต่อการพัฒนาหน่วยงานของรัฐไปสู่องค์กรดิจิทัล และส่งเสริมให้เกิดระบบข้อมูลดิจิทัลของภาครัฐ นอกจากนั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้กำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาประเทศให้มีระบบบริหารจัดการภาครัฐ ที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัย โดยเพิ่มการใช้ระบบดิจิทัลในการให้บริการ และปรับรูปแบบการให้บริการ ของรัฐจากรูปแบบเดิมไปสู่การให้บริการประชาชนผ่านระบบดิจิทัลอย่างเป็นระบบ และใช้งานเอกสาร อิเล็กทรอนิกส์แทนกระดาษ รวมทั้งนโยบายของคณะรัฐมนตรีในเรื่องปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐ ได้มุ่งเน้นให้มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยในการให้บริการภาครัฐ และปรับเปลี่ยนกระบวนการอนุมัติ อนุญาตของทางราชการให้เป็นระบบดิจิทัล จึงเห็นได้ว่าสมควรมีกฎหมายกลางในการปฏิบัติราชการ ทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อส่งเสริมให้การทำงานและการให้บริการของภาครัฐปรับเปลี่ยนไปสู่ระบบดิจิทัล

และสามารถใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นหลักได้ อีกทั้งยังสามารถมีผลสมบูรณ์ในทางกฎหมาย จึงมีการเสนอร่างพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ซึ่งมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. มีการกำหนดขอบเขตการใช้บังคับของร่างพระราชบัญญัติฯ ให้ใช้บังคับแก่หน่วยงานของรัฐทุกหน่วย เว้นแต่หน่วยงานของรัฐในฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ องค์การอัยการ และหน่วยงานอื่นของรัฐที่กำหนดในกฎกระทรวง

2. ผู้ขออนุญาตสามารถเลือกยื่นคำขออนุญาตและนำเสนอเอกสารหลักฐานหรือสำเนาเอกสารหลักฐาน ประกอบคำขออนุญาตต่อผู้อนุญาตโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ เว้นแต่การจดทะเบียนเกี่ยวกับ อสังหาริมทรัพย์ หรือการจดทะเบียนที่ผู้จดทะเบียนต้องดำเนินการเองเฉพาะตัว หรือเอกสารอื่นใดที่โดย ลักษณะของเอกสารนั้นผู้ขอจำเป็นต้องไปดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดด้วยตนเองเพื่อให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบ

3. ถ้าผู้ขออนุญาตได้ยื่นคำขออนุญาตหรือติดต่อกับผู้อนุญาตหรือหน่วยงานของรัฐโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์แล้ว การติดต่อหรือออกเอกสารหลักฐานใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้นั้น ให้ทำโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์

4. ถ้าเจ้าพนักงานที่มีอำนาจขอตรวจสอบใบอนุญาตหรือเอกสารหลักฐานอื่นใดที่หน่วยงานของรัฐออกให้ ผู้มีหน้าที่ต้องแสดงจะแสดงใบอนุญาตหรือเอกสารหลักฐานนั้นเป็นภาพทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ เว้นแต่เป็น บัตรประจำตัว หนังสือเดินทาง หรือใบอนุญาตหรือเอกสารหลักฐานอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง

5. การติดต่อหรือส่งเรื่องถึงกันในระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกัน ระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ กับหน่วยงานของรัฐ หรือระหว่างประชาชนกับหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะกระทำโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้และสามารถใช้เป็นหลักฐานได้ตามกฎหมาย

6. ถ้ามีกฎหมาย กฎ มติ หรือคำสั่งกำหนดให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องทำเป็น ลายลักษณ์อักษร เป็นหนังสือ หรือเป็นเอกสาร ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐได้จัดทำโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ตามระบบที่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐกำหนดแล้ว ให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ดำเนินการโดยชอบแล้ว

7. ข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานของรัฐต้องจัดเก็บหรือเอกสารที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐและต้องจัดเก็บ ถ้าข้อมูลข่าวสารหรือเอกสารนั้นมีได้อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ คณะรัฐมนตรีจะมีมติ ให้หน่วยงานของรัฐจัดเก็บในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์แทนการจัดเก็บเป็นเอกสาร และส่งมอบเอกสารต้นฉบับ ให้กรมศิลปากรเพื่อดำเนินการต่อไปก็ได้

8. คณะรัฐมนตรีจะกำหนดให้จัดทำและเผยแพร่ราชกิจจานุเบกษาโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ แทนการจัดพิมพ์ก็ได้

เมื่อได้มีร่างพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. เป็นกฎหมายกลางในการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์แล้ว จะทำให้การติดต่อของประชาชนกับหน่วยงานของรัฐเป็นไปโดยง่าย สะดวก รวดเร็ว ลดความแออัดในหน่วยงานของรัฐ และลดภาระในด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนอีกด้วย

เอกสารประกอบการพิจารณา

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปสำหรับสมาชิกรัฐสภา	ก
ส่วนที่ 1 - หลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	1-1
- สารสำคัญของร่างพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	1-2
ส่วนที่ 2 บทวิเคราะห์	2-1
ส่วนที่ 3 ข้อมูลประกอบการพิจารณา	3-1
- รัฐบาลดิจิทัล	3-1
- นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (พ.ศ. 2561-2580)	3-6
- แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2563-2565	3-21
- การเตรียมความพร้อมในการให้บริการในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์	3-34
- กฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการให้บริการภาครัฐ	3-36
- รายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการ ทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.	3-38

ส่วนที่ 1

หลักการและเหตุผล

ของร่างพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์

เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 ข. ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (1) บัญญัติให้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินและการจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดิน และเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน แต่บทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันยังไม่เอื้อต่อการนำวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการอนุญาต การให้บริการ หรือการให้สวัสดิการแก่ประชาชน ส่งผลให้ประชาชนมีภาระและต้นทุนในการติดต่อกับภาครัฐที่สูงเกินสมควร เป็นอุปสรรคต่อการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และไม่สอดคล้องกับเทคโนโลยีที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว สมควรมีกฎหมายกลางว่าด้วยการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อส่งเสริมให้การทำงานและการให้บริการของภาครัฐสามารถใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นหลักได้ และโดยที่การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติราชการนั้น เป็นการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับปรับปรุง) กิจกรรมปฏิรูปที่ 1 ปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานและการบริการภาครัฐไปสู่ระบบดิจิทัล จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

6. กำหนดวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์และมาตรฐานข้อมูลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ร่างมาตรา 6)

ให้คณะรัฐมนตรีกำหนดวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งรวมถึงมาตรฐานข้อมูลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ที่หน่วยงานของรัฐจะต้องใช้และปฏิบัติให้สอดคล้องกันและเชื่อมโยงถึงกันได้

7. การยื่นคำขออนุญาตและนำเสนอเอกสารหลักฐานโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (ร่างมาตรา 7)

บรรดาการใด ๆ ที่กฎหมายกำหนดให้ต้องขออนุญาตต่อผู้อนุญาต ผู้ขออนุญาตจะเลือกยื่นคำขออนุญาตดังกล่าวรวมถึงนำเสนอเอกสารหลักฐานหรือสำเนาเอกสารหลักฐานประกอบคำขออนุญาตต่อผู้อนุญาตโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ และให้ถือว่าการยื่นคำขออนุญาตนั้นเป็นการชอบด้วยกฎหมายนั้น ๆ แล้ว และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องจะปฏิเสธไม่รับการขออนุญาตนั้นเพียงเพราะเหตุที่ผู้ขออนุญาตได้ยื่นโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์มิได้

สำเนาเอกสารหลักฐานที่ส่งโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามวรรคหนึ่ง ผู้ส่งไม่ต้องลงนามรับรอง

ในกรณีที่กฎหมายตามวรรคหนึ่งหรือกฎที่ออกตามกฎหมายดังกล่าวกำหนดให้การยื่นคำขออนุญาตต้องทำตามแบบ วิธีการ หรือเงื่อนไขที่กำหนด การที่ผู้ขออนุญาตได้ยื่นคำขออนุญาตโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์โดยมีข้อความตรงตามแบบนั้น ๆ แล้ว ให้ถือว่าผู้ขออนุญาตได้ยื่นคำขออนุญาตตามแบบ วิธีการ หรือเงื่อนไขตามที่กำหนดนั้นแล้ว และในกรณีที่กฎหมายหรือกฎดังกล่าวกำหนดให้ผู้ยื่นคำขอต้องยื่นหรือส่งเอกสารมากกว่าหนึ่งชุด การส่งโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวให้ถือว่าผู้ยื่นคำขอได้ยื่นหรือส่งครบจำนวนแล้ว

ความในวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับแก่การจัดส่งหนังสือ รายงาน เอกสาร หรือข้อมูล และการจ่ายเงิน ค่าคำขออนุญาต ค่าธรรมเนียม ภาษีอากร ค่าปรับ หรือเงินอื่นใดให้แก่ทางราชการหรือหน่วยงานของรัฐด้วยโดยอัตโนมัติ

ความในมาตรานี้ไม่ใช้บังคับแก่การจดทะเบียนเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ หรือการจดทะเบียนที่ผู้จดทะเบียนต้องดำเนินการเองเฉพาะตัว ไม่ว่าจะเป็นการสมรส การหย่า การรับบุตรบุญธรรม หรือการอื่นทำนองเดียวกัน รวมทั้งการขอมีบัตรประจำตัวประชาชน หนังสือเดินทาง หรือเอกสารอื่นใดที่โดยลักษณะของเอกสารนั้นผู้ขอจำเป็นต้องไปดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดด้วยตนเองเพื่อให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบหรือการอื่นใดที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ เว้นแต่กฎหมายในเรื่องนั้นจะกำหนดให้ดำเนินการโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ ก็ให้ดำเนินการไปตามกฎหมายนั้น

8. กำหนดวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ให้ปฏิบัติเพิ่มเติม (ร่างมาตรา 8)

การดำเนินการตามมาตรา 7 ผู้อนุญาตจะกำหนดวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้ผู้ขออนุญาตปฏิบัติเพิ่มเติมด้วยก็ได้ แต่ต้องเป็นไปเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ขออนุญาต หรือเพื่อการยืนยันตัวตนโดยประชาชนสามารถเข้าถึงและใช้ได้โดยสะดวกและทั่วไป และไม่เป็นการเพิ่มภาระแก่ผู้ขออนุญาตเกินจำเป็น ทั้งนี้ การยืนยันตัวตนจะกำหนดให้ดำเนินการด้วยวิธีอื่นนอกจากการแสดงบัตรประชาชนหรือหนังสือเดินทางก็ได้ ถ้าเป็นการทำให้ประชาชนสะดวกยิ่งขึ้น

9. การตรวจสอบความถูกต้องแท้จริงของบัตรประจำตัวประชาชน (ร่างมาตรา 9)

ในกรณีที่ผู้อนุญาตประสงค์จะตรวจสอบความถูกต้องแท้จริงของบัตรประจำตัวประชาชนที่ผู้อนุญาตยื่นหรือแสดงต่อผู้อนุญาต ให้เป็นหน้าที่ของผู้อนุญาตที่จะติดต่อกับสำนักทะเบียนกลางตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรเพื่อดำเนินการตรวจสอบ และให้เป็นที่ของนายทะเบียนประจำสำนักทะเบียนกลางที่จะตรวจสอบและแจ้งผล ทั้งนี้ ให้กระทำโดยพลันโดยผ่านทางวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ การดำเนินการดังกล่าวมิให้ถือว่าเป็นการเปิดเผยข้อความหรือตัวเลขตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534

10. วันและเวลาที่ถือว่าหน่วยงานของรัฐได้รับคำขอ (ร่างมาตรา 10)

บรรดาคำขออนุญาตหรือการติดต่อใด ๆ ที่ประชาชนส่งหรือมีถึงหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องทางช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ที่หน่วยงานของรัฐประกาศกำหนด ให้ถือว่าหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นได้รับตามวันและเวลาที่คำขออนุญาตหรือการติดต่อนั้นได้เข้าสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น เว้นแต่วันและเวลานั้นเป็นวันหรือเวลานอกทำการของหน่วยงานของรัฐ ให้ถือว่าหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับในวันและเวลาทำการถัดไป

ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับเรื่องไม่มีหน้าที่หรืออำนาจดำเนินการ ให้ส่งเรื่องไปยังเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่โดยตรง หากอยู่ต่างหน่วยงานกัน ให้แจ้งผู้อนุญาตหรือผู้ติดต่อให้ติดต่อโดยตรง และแจ้งด้วยว่าหน่วยงานใดรับผิดชอบ

11. การติดต่อหรือออกเอกสารหลักฐานโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (ร่างมาตรา 11)

ในกรณีที่ผู้อนุญาตได้ยื่นคำขออนุญาตหรือติดต่อกับผู้อนุญาตหรือหน่วยงานของรัฐโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์แล้ว การติดต่อหรือออกเอกสารหลักฐานใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้นั้น ให้ทำโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เว้นแต่ผู้นั้นจะได้ระบุไว้เป็นประการอื่นในการยื่นคำขออนุญาตหรือในการติดต่อ

12. การจัดทำสำเนาและรับรองความถูกต้อง (ร่างมาตรา 12)

ในการดำเนินการพิจารณาอนุญาต หากมีความจำเป็นที่ผู้อนุญาตหรือหน่วยงานของรัฐต้องมีสำเนาเอกสารหลักฐานที่หน่วยงานของรัฐใด ๆ เป็นผู้ออกให้แก่ผู้อนุญาต เมื่อผู้อนุญาตได้นำเอกสารหลักฐานต้นฉบับมาแสดงแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐนั้นมีหน้าที่จัดทำสำเนาและรับรองความถูกต้องของสำเนานั้นเองโดยไม่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายใด ๆ และจะอาศัยเหตุที่ต้องจัดทำสำเนาเป็นข้ออ้างในความล่าช้ามิได้

13. การแสดงใบอนุญาต (ร่างมาตรา 13 ถึง ร่างมาตรา 14)

13.1 ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้ผู้รับอนุญาตต้องแสดงใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผย ให้เป็นสิทธิของผู้รับอนุญาตและหน้าที่ของผู้อนุญาตที่จะดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(1) ผู้รับอนุญาตจะแสดงใบอนุญาตนั้นโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามวิธีการที่ผู้อนุญาตประกาศกำหนดก็ได้ และให้ถือว่าการแสดงเช่นนั้นเป็นการชอบด้วยกฎหมายแล้ว ประกาศดังกล่าวเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและเผยแพร่โดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์แล้วให้ใช้บังคับได้

(2) ผู้อนุญาตต้องเปิดเผยการอนุญาตที่ได้ดำเนินการไปแล้วให้ประชาชนสามารถตรวจสอบผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ได้โดยสะดวกโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย การเปิดเผยดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีรายการที่ปรากฏอยู่ในใบอนุญาต และต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันตลอดเวลา

เพื่อประโยชน์ในการลดภาระของผู้รับอนุญาต วิธีการที่ผู้อนุญาตประกาศกำหนดตาม (1) จะออกกฎกระทรวงกำหนดให้ต้องทำเป็นรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งก็ได้ (ร่างมาตรา 13)

13.2 ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้เจ้าพนักงานหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตรวจสอบใบอนุญาตหรือเอกสารหลักฐานอื่นใดที่หน่วยงานของรัฐออกให้ ผู้มีหน้าที่ต้องแสดงจะแสดงใบอนุญาตหรือเอกสารหลักฐานนั้นเป็นภาพทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ โดยให้ถือว่าการแสดงเช่นนั้นเป็นการชอบด้วยกฎหมายแล้ว ทั้งนี้ เว้นแต่เป็นบัตรประจำตัว หนังสือเดินทาง และใบอนุญาตหรือเอกสารหลักฐานอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง (ร่างมาตรา 14)

14. การติดต่อหรือส่งเรื่องถึงกัน (ร่างมาตรา 15)

ในการติดต่อหรือส่งเรื่องถึงกันในระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกัน ระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับหน่วยงานของรัฐ หรือระหว่างประชาชนกับหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่หรืออำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ถ้าได้กระทำโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์แล้วให้ถือว่าเป็นการชอบด้วยกฎหมายและใช้เป็นหลักฐานได้ตามกฎหมาย หากหน่วยงานของรัฐหน่วยงานใดไม่สามารถรองรับวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ จะตราพระราชกฤษฎีกายกเว้นให้เป็นกรณี ๆ ไปก็ได้ โดยต้องระบุเหตุผลความจำเป็น และระยะเวลาที่จะยกเว้นให้

15. การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ร่างมาตรา 16)

ในกรณีที่มีกฎหมาย กฎ มติ หรือคำสั่งกำหนดให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร เป็นหนังสือ หรือเป็นเอกสาร ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐได้จัดทำโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามระบบที่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐกำหนดแล้ว ให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ดำเนินการโดยชอบด้วยกฎหมาย กฎ มติ หรือคำสั่งนั้นแล้ว

ระบบที่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐกำหนดตามวรรคหนึ่งต้องสอดคล้องกับวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

16. การจัดเก็บข้อมูลข่าวสารหรือเอกสาร (ร่างมาตรา 17)

บรรดาข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานของรัฐต้องจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการหรือเอกสารอื่นใดที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐและต้องจัดเก็บตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติของคณะรัฐมนตรี ถ้าข้อมูลข่าวสารหรือเอกสารนั้นมีได้อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ คณะรัฐมนตรีจะมีมติให้หน่วยงานของรัฐจัดเก็บในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์แทนการจัดเก็บเป็นเอกสาร และส่งมอบเอกสารต้นฉบับให้กรมศิลปากรเพื่อดำเนินการต่อไปตามกฎหมายว่าด้วยจดหมายเหตุแห่งชาติก็ได้

วิธีการจัดเก็บและรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ต้องเป็นไปตามมาตรฐานที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

17. การจัดทำและเผยแพร่ราชกิจจานุเบกษาโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (ร่างมาตรา 18)

ในกรณีที่เห็นสมควร คณะรัฐมนตรีจะกำหนดให้การจัดทำและเผยแพร่ราชกิจจานุเบกษาทำโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์แทนการจัดพิมพ์ก็ได้ แต่วิธีการดังกล่าวประชาชนต้องสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก รวดเร็ว และสามารถจัดทำสำเนาได้โดยตนเอง และในกรณีที่ประชาชนประสงค์จะได้สำเนาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ให้เป็นหน้าที่ของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีที่จะต้องจัดให้โดยเร็ว โดยจะคิดค่าใช้จ่ายตามที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีประกาศกำหนดก็ได้

18. การจัดทำวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (ร่างมาตรา 19)

ให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ และสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ร่วมกันจัดทำวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดให้หน่วยงานของรัฐใช้และปฏิบัติ โดยจะจัดแบ่งวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นระยะเริ่มต้นและระยะต่อ ๆ ไปก็ได้ แต่ระยะแรกสำหรับการเริ่มต้นดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ จะต้องจัดทำให้แล้วเสร็จเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาได้ภายในสองร้อยสี่สิบวัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ในระหว่างที่คณะรัฐมนตรียังมีได้กำหนดวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามมาตรฐานอื่นใดที่ใช้กันแพร่หลายไปพลางก่อน

19. บทเฉพาะกาล (ร่างมาตรา 20 ถึง ร่างมาตรา 23)

19.1 ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐประกาศกำหนดช่องทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับประชาชนติดต่อราชการ รวมทั้งกำหนดระบบสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่คณะรัฐมนตรีมีมติกำหนดตามมาตรา 6

ในระหว่างที่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐยังมีได้ประกาศกำหนดช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานของรัฐ หรือกำหนดระบบสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ให้ถือว่าการส่งคำขออนุญาตหรือติดต่อหรือการปฏิบัติหน้าที่โดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ใด ๆ ที่หน่วยงานของรัฐใช้อยู่ นั้น เป็นการส่งหรือติดต่อที่ชอบ หรือเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ชอบแล้ว (ร่างมาตรา 20)

19.2 ให้หน่วยงานของรัฐเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการอนุญาตผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ และออกประกาศกำหนดวิธีการแสดงใบอนุญาตโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

ในระหว่างที่หน่วยงานของรัฐยังมีได้ดำเนินการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการอนุญาตผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ ให้มีหน้าที่จัดส่งข้อมูลการอนุญาตให้แก่ประชาชนที่ขอข้อมูลภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอโดยไม่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่าย

ในระหว่างที่ยังไม่มีการออกประกาศ ผู้รับอนุญาตจะแสดงใบอนุญาตโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างใดก็ได้ และให้ถือว่าการแสดงเช่นนั้นเป็นการชอบด้วยกฎหมายแล้ว (ร่างมาตรา 21)

19.3 ให้คณะรัฐมนตรีกำหนดหน่วยงานของรัฐหน่วยงานหนึ่งให้ทำหน้าที่ในการติดตาม เร่งรัดให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการตามมาตรา 20 วรรคหนึ่ง และรายงานให้คณะรัฐมนตรีทราบทุกหกสิบวัน ว่าหน่วยงานของรัฐโดยยังมีได้ดำเนินการ พร้อมทั้งประกาศให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป

ให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐตามวรรคหนึ่งที่จะแจ้งให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยทราบถึงหน้าที่ที่หน่วยงานของรัฐจะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ และระยะเวลาที่จะต้องดำเนินการ โดยให้แจ้งเดือนทุกสัปดาห์วัน (ร่างมาตรา 22)

19.4 เพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการทำความเข้าใจเนื้อหาสาระ และปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง ให้เป็นหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาที่จะจัดให้มี และปรับปรุงฐานข้อมูลทางกฎหมายและระบบการสืบค้นกฎหมายโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว และง่ายต่อการเข้าถึงของประชาชนโดยเร็ว (ร่างมาตรา 23)

20. ผู้รักษาการ (ร่างมาตรา 24)

กำหนดให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวง เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

ส่วนที่ 2

บทวิเคราะห์

จากที่ผ่านมาภาครัฐให้ความสำคัญกับการพัฒนาและการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด เมื่อโลกเริ่มก้าวเข้าสู่ยุคเทคโนโลยีดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ทางความคิดในทุกภาคส่วนจึงเกิดขึ้น โดยเฉพาะภาครัฐได้เริ่มให้ความสำคัญกับการพัฒนาและการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศ รวมถึงการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารราชการแผ่นดินและการจัดทำบริการสาธารณะ เทคโนโลยีดิจิทัลสามารถช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนได้ในหลากหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ การเพิ่มรายได้ การเข้าถึงบริการของภาครัฐ ดังนั้น เพื่อให้ภาครัฐได้รับประโยชน์สูงสุดจากเทคโนโลยีดิจิทัล หน่วยงานของรัฐจึงมีความจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันพัฒนาและยกระดับภาครัฐในภาพรวมให้ก้าวสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล เพื่อให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืนและก้าวทันความเปลี่ยนแปลงในเวทีโลก

รัฐบาลดิจิทัลเป็นการนำดิจิทัลเทคโนโลยีมาใช้เป็นกลยุทธ์สำคัญในการยกระดับการทำงานภาครัฐให้มีความทันสมัย เพื่อสร้างบริการที่มีคุณค่าสู่ประชาชนด้วยการทำงานอย่างเป็นระบบและพึงพาทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานอิสระ ภาคธุรกิจ ภาคประชาชน และปัจเจกบุคคลที่มีบทบาทในฐานะผู้ให้และผู้ใช้ข้อมูล รวมถึงร่วมสรรค์สร้างสาระที่จำเป็นและสำคัญต่อการให้บริการของภาครัฐ

แนวคิดการปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลเป็นแนวคิดที่มาจากในคราวการประชุมคณะกรรมการเตรียมการด้านดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจดิจิทัลและสังคม ครั้งที่ 1/2559 เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2559 ที่ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีเป็นประธานการประชุม โดยที่ประชุมมีมติเห็นชอบร่างแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเพื่อปฏิรูปประเทศไทยสู่ DIGITAL THAILAND คือการที่ประเทศไทยสามารถสร้างสรรค์และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเต็มศักยภาพในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน นวัตกรรม ข้อมูล ทุนมนุษย์ และทรัพยากรอื่นใด เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนตามนโยบายของรัฐบาล โดยร่างแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม มีเป้าหมายในภาพรวม 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1. เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ ด้วยการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือหลักในการสร้างสรรค์นวัตกรรมการผลิตและบริการ
2. สร้างโอกาสทางสังคมอย่างเท่าเทียมด้วยข้อมูลข่าวสารและบริการต่าง ๆ ผ่านสื่อดิจิทัลเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน
3. เตรียมความพร้อมให้บุคลากรทุกกลุ่มมีความรู้และทักษะที่เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพในยุคดิจิทัล
4. ปฏิรูปกระบวนทัศน์การทำงานและการให้บริการของภาครัฐด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลเพื่อให้เป็นการปฏิบัติงานที่โปร่งใส มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

ทั้งนี้ เห็นได้ว่าเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลดิจิทัล คือ เป้าหมายการปฏิรูปกระบวนการทำงาน และการให้บริการของภาครัฐด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลเพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่โปร่งใส มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ซึ่งเป็นกระบวนการของการปฏิบัติงาน การบริหารจัดการ และการให้บริการของภาครัฐที่ถูกเปลี่ยนแปลงด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความมั่นคงปลอดภัย มีธรรมาภิบาล และมีเป้าหมายการสร้างโอกาสทางสังคมอย่างเท่าเทียมด้วยข้อมูลข่าวสารและบริการต่าง ๆ ผ่านสื่อดิจิทัล เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน เพราะจะทำให้ประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคมสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อดิจิทัลอย่างเท่าเทียม คุณภาพชีวิตของประชาชนจะดีขึ้นจากการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศและบริการสาธารณะ โดยเฉพาะบริการสาธารณะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตโดยผ่านทางเทคโนโลยีดิจิทัล¹

ในปัจจุบันรัฐบาลได้มีนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2561-2580 ตามพระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2560 เป็นแผนแม่บทหลักในการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ซึ่งมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2561-2564 นโยบายและแผนระดับชาติดังกล่าวได้กำหนดทิศทางการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยมีความมุ่งหมายสำคัญเพื่อปฏิรูปประเทศไทยให้ทันต่อบริบทการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วไปสู่ยุคดิจิทัล ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมได้มีการแปลงวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ระยะยาวของนโยบายและแผนระดับชาติดังกล่าวไปสู่กรอบการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมในระยะสั้น โดยจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการด้านดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมระยะ 5 ปี ที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนผ่านประเทศไทยไปสู่การเป็นประเทศที่ขับเคลื่อนและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างเต็มศักยภาพ หรือ “Digital Transformation” อันเป็นการสร้างรากฐานการพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศที่ขับเคลื่อนการพัฒนาทั้งในมิติทางเศรษฐกิจและสังคมด้วยนวัตกรรมเพื่อสร้างศักยภาพในการแข่งขันของประเทศและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยหนึ่งในเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการด้านดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2561-2565) คือ พัฒนารัฐบาลดิจิทัล โดยการประหยัดการใช้กระดาษในทุกขั้นตอน สำหรับการดำเนินงาน ให้ลดเวลาในการติดต่อหรือรับบริการจากภาครัฐและเวลาในการจดทะเบียนเริ่มต้นธุรกิจของประชาชนและภาคธุรกิจ²

แม้ระบบเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารจะพัฒนามากว่า 40 ปี และภาคธุรกิจได้นำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการประกอบการอยู่เสมอ แต่การปฏิบัติราชการของหน่วยงานของรัฐส่วนใหญ่ ได้แก่ การติดต่อระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกัน การให้บริการประชาชน และการติดต่อระหว่างหน่วยงานของรัฐกับประชาชน ยังคงเป็นการดำเนินการด้วยเอกสาร หนังสือราชการ และสิ่งพิมพ์

¹ พิสุวรรณ กิตติคุณ. (มีนาคม 2559). ภาครัฐไทยกับการก้าวเข้าสู่รัฐบาลดิจิทัล. *Academic Focus*. 1-4.

² สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. *แผนปฏิบัติการด้านดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2561-2565)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

ในลักษณะที่เป็นสำเนา และยังคงกำหนดให้ประชาชนต้องติดต่อราชการโดยการส่งเอกสารหรือยื่นคำร้องต่าง ๆ ทางไปรษณีย์ หรือด้วยตนเอง ณ ที่ทำการของหน่วยงานของรัฐ ทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติหน้าที่และส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยงาน อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายและเพิ่มเวลาของภาคธุรกิจและประชาชนทั่วไปในการติดต่อราชการมากเกินไปในการติดต่อราชการมากเกินไป นอกจากนี้การติดต่อสื่อสารโดยใช้กระดาษยังเป็นการสิ้นเปลืองทรัพยากรโดยไม่จำเป็น เนื่องจากในปัจจุบันการปฏิบัติราชการในทุกขั้นตอนสามารถดำเนินการด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้

สาเหตุสำคัญที่หน่วยงานของรัฐยังไม่สามารถนำวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างเต็มที่ มาจากข้อจำกัดที่ปรากฏในบทบัญญัติของกฎหมายหลายฉบับ ซึ่งกำหนดให้การปฏิบัติราชการหรือการติดต่อราชการของประชาชนต้องใช้สำเนาหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร หรือจำกัดวิธีการติดต่อราชการเฉพาะการติดต่อด้วยตัวบุคคล ณ สถานที่ทำการ หรือด้วยวิธีการส่งเอกสารทางไปรษณีย์ ซึ่งมีผลให้การใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ในการอนุญาต การให้บริการ และการให้สวัสดิการแก่ประชาชน ตลอดจนการปฏิบัติราชการระหว่างหน่วยงานของรัฐในหลายกรณี ยังมิได้รับการรับรองและมีผลทางกฎหมายอย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของรัฐส่วนใหญ่มีความคุ้นชินในการปฏิบัติงานด้วยเอกสาร ดังนั้น ระบบการติดต่อสื่อสารด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ระบบอีเมล ระบบการยืนยันตัวตนทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือระบบการเก็บข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์จึงยังไม่ได้มีการประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลาย และได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ

ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 258 ข. ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (1) ที่บัญญัติให้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินและการจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดิน และเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ประกอบกับยุทธศาสตร์ชาติ (ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ) ได้กำหนดให้มีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการให้บริการสาธารณะตลอดกระบวนการอย่างคุ้มค่าและเชื่อมโยงถึงกัน เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส และแผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับปรับปรุง) ได้กำหนดในกิจกรรมปฏิรูปที่ 1 ให้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานและการบริการภาครัฐไปสู่ระบบดิจิทัล โดยแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคให้เอื้อต่อการพัฒนาหน่วยงานของรัฐไปสู่องค์กรดิจิทัล และส่งเสริมให้เกิดระบบข้อมูลดิจิทัลของภาครัฐ นอกจากนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้กำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาประเทศให้มีระบบบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัย โดยเพิ่มการใช้ระบบดิจิทัลในการให้บริการ และปรับรูปแบบการให้บริการของรัฐจากรูปแบบเดิมไปสู่การให้บริการประชาชนผ่านระบบดิจิทัลอย่างเป็นระบบ และใช้งานเอกสารอิเล็กทรอนิกส์แทนกระดาษ รวมทั้งนโยบายของคณะรัฐมนตรีในเรื่องปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐ ได้มุ่งเน้นให้มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยในการให้บริการภาครัฐ และปรับเปลี่ยนกระบวนการอนุมัติ อนุญาตของทาง

ราชการให้เป็นระบบดิจิทัล³ จึงเห็นได้ว่าสมควรมีกฎหมายกลางในการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อส่งเสริมให้การทำงานและการให้บริการของภาครัฐปรับเปลี่ยนไปสู่ระบบดิจิทัลและสามารถใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นหลักได้ อีกทั้งยังสามารถมีผลสมบูรณ์ในทางกฎหมาย จึงมีการเสนอร่างพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น ผู้ขออนุญาตสามารถเลื่อนยื่นคำขออนุญาตและนำส่งเอกสารหลักฐานหรือสำเนาเอกสารหลักฐานประกอบคำขออนุญาตต่อผู้อนุญาตโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ การติดต่อหรือออกเอกสารหลักฐานใด ๆ โดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ การแสดงใบอนุญาตหรือเอกสารหลักฐานอื่นใดที่หน่วยงานของรัฐออกให้เป็นภาพทางอิเล็กทรอนิกส์ การติดต่อหรือส่งเรื่องถึงกันในระหว่างหน่วยงานของรัฐ ระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับหน่วยงานของรัฐ หรือระหว่างประชาชนกับหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์และสามารถใช้เป็นหลักฐานได้ตามกฎหมาย การจัดเก็บข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานของรัฐต้องจัดเก็บหรือเอกสารที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐและต้องจัดเก็บในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์แทนการจัดเก็บเป็นเอกสารและการจัดทำและเผยแพร่ราชกิจจานุเบกษาโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์แทนการจัดพิมพ์

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าร่างพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. จะเน้นการปฏิบัติงานต่าง ๆ ผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจะส่งผลดีต่อประชาชนในการติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ ทำให้การติดต่อเป็นไปโดยง่าย สามารถติดต่อได้ทุกที่ เกิดความสะดวก รวดเร็ว ช่วยลดภาระในด้านต่าง ๆ แก่ประชาชน อีกทั้งยังช่วยลดความแออัดในหน่วยงานของรัฐนั้น ๆ ด้วย

³ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (19 มีนาคม 2564). เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. [หนังสือราชการ]. (นร 0913/102).

ส่วนที่ 3

ข้อมูลประกอบการพิจารณา

รัฐบาลดิจิทัล¹

นิยามของรัฐบาลดิจิทัล

รัฐบาลดิจิทัล (Digital Government) หมายถึง การออกแบบและปรับเปลี่ยนรูปแบบบริการของรัฐ โดยอาศัยข้อมูลดิจิทัลเพื่อสร้างบริการของรัฐในรูปแบบใหม่ผ่านเทคโนโลยี Mobile Social Cloud Technology ในยุคอินเทอร์เน็ต โดยมีลักษณะ 3 ประการ ได้แก่

- 1) Reintegration เป็นการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดการกำกับควบคุมการบริหารภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ
- 2) Needs-based holism เป็นการปรับปรุงองค์กรภาครัฐเพื่อให้เกิดการให้บริการสาธารณะที่ให้ความสำคัญต่อการนำความต้องการของพลเมืองมาเป็นศูนย์กลาง
- 3) Digitalization เป็นการใช้ศักยภาพอย่างเต็มที่ในการนำระบบบริหารสารสนเทศมาใช้ รวมถึงการให้ความสำคัญต่อการสื่อสารผ่านทางอินเทอร์เน็ตซึ่งจะเข้ามาแทนที่วิธีการทำงานแบบเดิม

กล่าวโดยสรุป รัฐบาลดิจิทัลเป็นการนำดิจิทัลเทคโนโลยีมาใช้เป็นกลยุทธ์สำคัญในการยกระดับการทำงานภาครัฐให้มีความทันสมัย เพื่อสร้างบริการที่มีคุณค่าสู่ประชาชน ด้วยการทำงานอย่างเป็นระบบและพึงพาทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานอิสระ ภาคธุรกิจ ภาคประชาชน และปัจเจกบุคคลที่มีบทบาทในฐานะผู้ให้และผู้ใช้ข้อมูล รวมถึงร่วมสรรค์สร้างสาระที่จำเป็นและสำคัญต่อการให้บริการของภาครัฐ

แนวโน้มทิศทางการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลโลก

เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตของมนุษย์แทบทุกด้าน การติดต่อสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ของผู้คนในสังคมดำเนินบนฐานของข้อมูลในอินเทอร์เน็ต หลายประเทศในโลกจึงจำเป็นต้องปรับตัวไปสู่ความเป็นดิจิทัล โดยภาครัฐในหลายประเทศเปลี่ยนแปลงจากระบบรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ไปสู่ระบบรัฐบาลดิจิทัล สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้เกิดแนวโน้มทิศทางการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลโลกขึ้น ดังนี้

1. การบูรณาการข้อมูลประชาชนให้เป็นภาพเดียว (Single View of Citizen) เป็นการบูรณาการข้อมูลบุคคลและนิติบุคคลที่กระจัดกระจายอยู่ในหลายหน่วยงานให้เป็นภาพเดียว เพื่อต่อยอดให้เกิดประโยชน์ในการยกระดับคุณภาพงานบริการและการบริหารจัดการภาครัฐ เช่น ระบบอัลติแน (Altinn) จากประเทศนอร์เวย์ ซึ่งมีการบูรณาการข้อมูลภาครัฐ ทำให้มีข้อมูลเพียงพอในการคำนวณและยื่นภาษีโดยอัตโนมัติ พลเมืองนอร์เวย์จึงไม่จำเป็นต้องกรอกแบบฟอร์มเพื่อยื่นภาษี

2. การให้บริการภาครัฐแบบเฉพาะเจาะจงรายบุคคล (Personalized Customer Experience) เป็นการมุ่งเน้นการให้บริการภาครัฐโดยคำนึงถึงความต้องการของประชาชน มีระบบวิเคราะห์เชิงลึกเพื่อให้บริการ

¹ พิชุวรรณ กิตติคุณ. (มีนาคม 2559). ภาครัฐไทยกับการก้าวเข้าสู่รัฐบาลดิจิทัล. *Academic Focus*. 2-8.

แบบเฉพาะเจาะจงรายบุคคลได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เช่น พอร์ทัลการท่องเที่ยว (Incredible India) ของประเทศอินเดีย ซึ่งนำเสนอแผนการท่องเที่ยวที่เฉพาะเจาะจงรายบุคคลให้แก่นักท่องเที่ยว และได้รับรางวัล World Travel Award ใน พ.ศ. 2552

3. การให้บริการภาครัฐแบบครบวงจร ณ จุดเดียว (One Stop Service Management) เป็นการบริการที่รวบรวมข้อมูลและบริการของหลายหน่วยงานมาไว้ ณ จุดเดียวแบบครบวงจร เช่น ระบบจดทะเบียนธุรกิจออนไลน์ (Online Business Licensing Service: OBLs) ของประเทศสิงคโปร์ ซึ่งเป็นระบบกลางที่อำนวยความสะดวกให้นักธุรกิจสามารถยื่นขอใบอนุญาตเพื่อเริ่มต้นธุรกิจทุกประเภทได้ ผ่านระบบเดียวและใช้เอกสารชุดเดียว

4. การเชื่อมต่ออุปกรณ์เคลื่อนที่ (Internet of Things & Mobility) เป็นการเชื่อมต่อข้อมูลจากอุปกรณ์ดิจิทัลต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และอำนวยความสะดวกต่อประชาชน เช่น โครงการ Safe City ของประเทศสิงคโปร์ ซึ่งเป็นระบบรักษาความปลอดภัยสาธารณะที่บูรณาการข้อมูลจากกล้องวงจรปิดไปยังศูนย์บัญชาการ และนำเครื่องมือวิเคราะห์ภาพเคลื่อนไหวเชิงลึกมาประเมินสถานการณ์เสี่ยงเพื่อแจ้งเตือนเจ้าหน้าที่ก่อนเกิดเหตุ

5. การจัดการข้อมูลขนาดใหญ่และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก (Big Data & Analytics) เป็นการบริหารและจัดการข้อมูลจำนวนมาก ทั้งข้อมูลที่ถูกจัดเก็บในฐานข้อมูลและข้อมูลที่ยังไม่มีระบบจัดการ (Unstructured Data) โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อนำไปใช้ต่อยอดให้เกิดผล เช่น ระบบบูรณาการตลาดแรงงานแบบครบวงจร (Integrated Virtual Labor Market: IVLM) ของประเทศเยอรมัน ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อคาดการณ์และวางแผนการผลิตบุคลากรให้ตรงความต้องการของตลาดแรงงาน

6. การใช้บริการทางเทคโนโลยีร่วมกัน (Shared Services) เป็นการใช้เครือข่ายข้อมูลและโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยี เช่น บริการด้านซอฟต์แวร์ร่วมกัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพจากการเพิ่มขนาด (Economies of Scale) ตัวอย่างเช่น ระบบ SingPass และ CorpPass ของประเทศสิงคโปร์ ซึ่งเป็นระบบกลางสำหรับยืนยันตัวตนและบริหารจัดการสิทธิในการเข้ารับบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ทุกประเภทของทุกหน่วยงานภาครัฐ

7. การสร้างสมดุลระหว่างความปลอดภัยและการอำนวยความสะดวก (Rebalancing between Security & Facilitation) การยืนยันตัวตนและการบริหารจัดการสิทธินั้นอาจมีขั้นตอนมาก จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลและการอำนวยความสะดวกให้เหมาะสม เช่น โปรแกรม Automated Passport Control ของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งให้ผู้ใช้โดยสารที่ได้รับการยกเว้นวีซ่าสามารถลงทะเบียนล่วงหน้าเพื่อลดขั้นตอนการพิสูจน์ตัวตน ในขณะที่สามารถรักษามาตรฐานความปลอดภัยไว้ได้

8. การเปลี่ยนแปลงโดยมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ (Outcome-driven Transformation) เป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานแบบครบวงจร ทั้งในด้านทรัพยากรมนุษย์ ขั้นตอนการทำงาน เทคโนโลยี และกฎระเบียบ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงให้เกิดตามเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การพัฒนาระบบยืนยันตัวตน (Aadhar) ของประเทศอินเดีย ที่ได้ศึกษาบทเรียนจากต่างประเทศและนำมาประยุกต์ใช้เพื่อขับเคลื่อนการจัดเก็บข้อมูลลายนิ้วมืออิเล็กทรอนิกส์ให้เกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรม

9. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Leadership) เป็นการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงโดยผู้นำระดับประเทศ มีความมุ่งมั่น มีวิสัยทัศน์ และเล็งเห็นความสำคัญของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาประเทศ เช่น การพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในประเทศสาธารณรัฐเกาหลี ที่ภาครัฐสามารถดำเนินงานได้ตามนโยบายและแผนปฏิบัติการที่วางไว้ เนื่องจากได้รับการสนับสนุนเชิงนโยบายจากผู้นำประเทศอย่างต่อเนื่อง

ความเป็นมาของรัฐบาลดิจิทัลในประเทศไทย

แนวคิดการปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลเป็นแนวคิดที่มาจากในคราวการประชุมคณะกรรมการเตรียมการด้านดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจดิจิทัลและสังคม ครั้งที่ 1/2559 เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2559 ที่ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีเป็นประธานการประชุม โดยที่ประชุมมีมติเห็นชอบร่างแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเพื่อปฏิรูปประเทศไทยสู่ DIGITAL THAILAND คือการที่ประเทศไทยสามารถสร้างสรรค์ และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเต็มศักยภาพในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานนวัตกรรม ข้อมูล ทุนมนุษย์ และทรัพยากรอื่นใด เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนตามนโยบายของรัฐบาล โดยร่างแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม มีเป้าหมายในภาพรวม 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1. เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศด้วยการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือหลักในการสร้างสรรค์นวัตกรรมการผลิตและบริการ
2. สร้างโอกาสทางสังคมอย่างเท่าเทียมด้วยข้อมูลข่าวสารและบริการต่าง ๆ ผ่านสื่อดิจิทัลเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน
3. เตรียมความพร้อมให้บุคลากรทุกกลุ่มมีความรู้และทักษะที่เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพในยุคดิจิทัล
4. ปฏิรูปกระบวนการทำงานและการให้บริการของภาครัฐด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลเพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่โปร่งใส มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

ทั้งนี้ เห็นได้ว่าเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลดิจิทัล คือ เป้าหมายการปฏิรูปกระบวนการทำงานและการให้บริการของภาครัฐด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลเพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่โปร่งใส มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ซึ่งเป็นกระบวนการของการปฏิบัติงาน การบริหารจัดการ และการให้บริการของภาครัฐที่ถูกเปลี่ยนแปลงด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความมั่นคงปลอดภัย มีธรรมาภิบาล และมีเป้าหมายการสร้างโอกาสทางสังคมอย่างเท่าเทียมด้วยข้อมูลข่าวสารและบริการต่าง ๆ ผ่านสื่อดิจิทัล เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน เพราะจะทำให้ประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคมสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อดิจิทัลอย่างเท่าเทียม คุณภาพชีวิตของประชาชนจะดีขึ้นจากการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศและบริการสาธารณะ โดยเฉพาะบริการสาธารณะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตโดยผ่านทางเทคโนโลยีดิจิทัล

การปรับเปลี่ยนภาครัฐไทยสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล

สำหรับแนวคิดการปรับเปลี่ยนภาครัฐไทยสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล เป็นแนวคิดที่มุ่งใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคอย่างมีแบบแผน และเป็นระบบจนสามารถพัฒนาสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลโดยสมบูรณ์ โดยลักษณะของบริการภาครัฐหรือบริการ สาธารณะจะอยู่ในรูปแบบดิจิทัลที่ขับเคลื่อนโดยความต้องการของประชาชนหรือผู้ใช้บริการ (citizen driven) ซึ่งหมายถึง การที่ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการได้โดยไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพ พื้นที่ และภาษา ซึ่ง ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลจะช่วยให้รัฐบาลสามารถหลอมรวมการทำงานของภาครัฐเสมือนเป็น องค์กรเดียว รัฐบาลดิจิทัลในอนาคตจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการ บริหารบ้านเมืองและเสนอความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของภาครัฐได้อย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้ การปรับเปลี่ยน และยกระดับภาครัฐไทยสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลจำเป็นต้องดำเนินการในหลายส่วน ประกอบด้วย

1. การปรับเปลี่ยนการทำงานภาครัฐด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพและมีธรรมาภิบาล เน้นการเชื่อมโยงข้อมูลและการทำงานของหน่วยงานภาครัฐเข้าด้วยกัน (connected government) โดยบูรณาการ ข้อมูลข้ามหน่วยงานจนเสมือนเป็นองค์กรเดียว (one government) ทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรดิจิทัลร่วมกัน อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งจะลดความซ้ำซ้อนในการลงทุนในทรัพยากร

พัฒนาระบบงานภายในของภาครัฐหรือระบบของหน่วยงานภาครัฐซึ่งใช้ในการบริหารจัดการ (back office) เพื่อรองรับการปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการทุกอย่างของรัฐให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล อย่างเป็นระบบ รวมถึงการนำเอกสารอิเล็กทรอนิกส์มาใช้แทนกระดาษเพื่อลดขั้นตอนและเพิ่มประสิทธิภาพใน กระบวนการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ ทั้งในส่วนการให้บริการประชาชนและการบริหารจัดการหน่วยงาน ภาครัฐ โดยระบบงานภายในของภาครัฐหรือระบบของหน่วยงานภาครัฐซึ่งใช้ในการบริหารจัดการ (back office) ของส่วนราชการต้องรองรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้โดยสมบูรณ์ รวมทั้งต้องมีการ เตรียมความพร้อมสำหรับการเพิ่มขึ้นของข้อมูลจำนวนมหาศาลในระบบ ในด้านการจัดเก็บข้อมูล การ วิเคราะห์ข้อมูล และการจัดการความปลอดภัยไซเบอร์ (Cyber Security)

2. การสนับสนุนให้มีการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์ (open data) และส่งเสริมให้ประชาชนมี ส่วนร่วมในกระบวนการทำงานของรัฐ (open government) เพื่อนำไปสู่การเป็น Digital Thailand โดยการ ส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐและประชาชนเปิดเผย จัดเก็บ แลกเปลี่ยน และบูรณาการข้อมูล ตามมาตรฐาน open data เพื่อนำมาซึ่งการพัฒนาฐานข้อมูล รวมถึงชุดข้อมูลด้านต่าง ๆ โดยเชื่อมโยงข้อมูลจาก ทุกหน่วยงานภาครัฐ โดยไม่ยึดติดความเป็นเจ้าของและเปิดเผยต่อสาธารณะ เพื่อให้เกิดการพัฒนานวัตกรรม บริการ และสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น ทะเบียนข้อมูลประชาชน ที่เก็บรวบรวมข้อมูลบุคคล ตั้งแต่เกิดจนตาย สำหรับการวางแผนพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต ข้อมูลสุขภาพที่จะพัฒนาสู่บริการสุขภาพดี ถ้วนหน้า (universal healthcare) ทะเบียนข้อมูลเกษตร เป็นต้น การเชื่อมโยงการบริหารจัดการ การพัฒนา และการให้บริการของภาครัฐ จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายและเป็นส่วนหนึ่ง ของกระบวนการตัดสินใจที่เกิดจากการหลอมรวมทางสังคม รวมทั้งเกิดการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ นำไปสู่ความโปร่งใสและลดปัญหาการทุจริต

3. การพัฒนาแพลตฟอร์มบริการพื้นฐานภาครัฐ (government service platform) เพื่อรองรับการพัฒนาแอปพลิเคชันหรือบริการรูปแบบใหม่ที่เป็นบริการพื้นฐานของทุกหน่วยงานภาครัฐ โดยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาแพลตฟอร์มบริการพื้นฐาน ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำธุรกรรมและการให้บริการที่เป็นบริการพื้นฐานของทุกหน่วยงานภาครัฐ เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับทุกหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน เช่น บริการใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ บริการยืนยันตัวตน บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ บริการโลจิสติกส์ ให้สะดวกรวดเร็วและมีความปลอดภัยในการทำงานและให้บริการ

4. การจัดให้มีบริการอัจฉริยะ (smart service) ที่อำนวยความสะดวกต่อประชาชนตามความต้องการของประชาชนผู้รับบริการ บริการอัจฉริยะเป็นการแปรสภาพการบริการภาครัฐจากรูปแบบเดิมไปสู่รูปแบบการบริการที่ประชาชนผู้รับบริการสามารถเลือกใช้บริการสาธารณะผ่านระบบดิจิทัลตามความต้องการของแต่ละบุคคลได้ด้วยตนเอง รวมทั้งการพัฒนาไปสู่การบริการสาธารณะในลักษณะอัตโนมัติ (automated public services) ตามหลักการออกแบบที่เป็นสากลและเข้ากับสถานการณ์ โดยประชาชนผู้รับบริการไม่ต้องร้องขอหรือยื่นเรื่องต่อรัฐ เช่น เมื่อมีเด็กเกิดใหม่ประชาชนไม่ต้องแจ้งเกิดต่อภาครัฐ แต่ระบบจะเชื่อมโยงกับข้อมูลการแจ้งเกิดโดยโรงพยาบาลและบันทึกข้อมูลลงฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร รวมทั้งส่งหลักฐานให้ผู้ปกครองของเด็กเกิดใหม่เอง เป็นต้น

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (พ.ศ. 2561-2580)²

สถานการณ์โลกที่การแข่งขันทางเศรษฐกิจเข้มข้นขึ้น สังคมโลกเชื่อมโยงกันมากขึ้นในสภาพไร้พรมแดน แนวโน้มการพัฒนาทางเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด และไม่ได้เป็นเพียงเทคโนโลยีที่สนับสนุนการทำงานเช่นที่ผ่านมาอีกต่อไป หากแต่ได้หลอมรวมเข้ากับวิถีการดำเนินชีวิตและปฏิบัติโครงสร้างรูปแบบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ กระบวนการผลิต การค้า การบริการ การทำงานของรัฐ และกระบวนการทางสังคมไปจากเดิม รัฐบาลตระหนักถึงความจำเป็นในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศสู่การเป็นประเทศไทย 4.0 เพื่อสร้างระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขันให้กับประเทศ โดยได้วางรากฐานการพัฒนา และปฏิรูปเชิงโครงสร้างโดยการปรับบทบาทของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็น “กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม” เพื่อเป็นกลไกหลักในการผลักดันการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และมีการตรา “พระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2560” อันเป็นการวางรากฐานโครงสร้างเชิงสถาบันในการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะยาว ภายใต้พระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2560 ได้กำหนดว่า “เพื่อให้การพัฒนาดิจิทัลเกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเป็นส่วนรวม ให้คณะรัฐมนตรีจัดทำนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมขึ้นตามข้อเสนอของคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การประกาศใช้และการแก้ไขปรับปรุงนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ให้ทำเป็นประกาศพระบรมราชโองการและประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

วิสัยทัศน์และเป้าหมายการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

การกำหนดแนวทางการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ตามนโยบายและแผนระดับชาติฯ นี้ ได้ดำเนินการโดยยึดถือหลักการพื้นฐาน คือ ความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ การใช้ประโยชน์สูงสุดจากพลวัตของเทคโนโลยีดิจิทัล การประกันการเข้าถึงของคนทุกกลุ่ม การวางแผนจากข้อมูลความพร้อมของประเทศ และการรวมพลังทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนนโยบายและแผนระดับชาติฯ ตามแนวทางประชารัฐ โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และภูมิทัศน์ของการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ดังต่อไปนี้

1. วิสัยทัศน์ของการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

วิสัยทัศน์และเป้าหมายของการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม มุ่งเน้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในระยะยาวอย่างยั่งยืนให้สอดคล้องกับการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แต่เพื่อให้นโยบายและแผนระดับชาติฯ

² “นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม” (11 เมษายน 2562). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 136 ตอนที่ 47 ก, น. 17-50.

สามารถรองรับพลวัตของเทคโนโลยีดิจิทัล จึงได้กำหนดแนวทางการพัฒนาหรือภูมิทัศน์ดิจิทัลออกเป็น 4 ระยะ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาประเทศ ตามที่กำหนดวิสัยทัศน์ คือ ปฏิรูปประเทศไทยสู่ดิจิทัลไทยแลนด์

ดิจิทัลไทยแลนด์ (Digital Thailand) หมายถึง ยุคที่ประเทศไทยสามารถสร้างสรรค์และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเต็มศักยภาพในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน นวัตกรรม ข้อมูล ทุนมนุษย์ และทรัพยากรอื่นใด เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

2. เป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จ

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมกำหนดเป้าหมายการพัฒนาในระยะ 10 ปี ดังนี้

เป้าหมายที่ 1 เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ก้าวทันเวทีโลก ด้วยการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นเครื่องมือหลักในการสร้างสรรค์นวัตกรรมการผลิต การบริการ

- ประเทศไทยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัล พัฒนานวัตกรรม และสร้างสรรค์ธุรกิจแนวใหม่ให้สามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก

- อุตสาหกรรมดิจิทัลมีบทบาทและความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมเพิ่มขึ้น ตลอดจนเป็นที่รู้จักและยอมรับในประชาคมโลก

- เศรษฐกิจไทยมีความเข้มแข็งจากภายใน โดยธุรกิจฐานรากและ SMEs ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างศักยภาพในการทำธุรกิจ และสร้างโอกาสในการเข้าสู่ตลาดโลก

ตัวชี้วัด

1. ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศใน World Competitiveness Scoreboard อยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนาสูงสุด 15 อันดับแรก

2. อุตสาหกรรมดิจิทัลมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศไทยสู่การเป็นประเทศที่มีรายได้สูง โดยสัดส่วนมูลค่าอุตสาหกรรมดิจิทัลต่อ GDP เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 25

เป้าหมายที่ 2 สร้างโอกาสทางสังคมอย่างเท่าเทียม ด้วยข้อมูลข่าวสารและบริการผ่านสื่อดิจิทัล เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

- ประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคมสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อดิจิทัลอย่างเท่าเทียม

- คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น จากการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศและบริการสาธารณะ โดยเฉพาะบริการพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล

ตัวชี้วัด

1. ประชาชนทุกคนต้องสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเสมือนเป็นสาธารณูปโภคพื้นฐานประเภทหนึ่ง

2. อันดับการพัฒนาตามดัชนี ICT Development Index (IDI) อยู่ในประเทศที่มีการพัฒนาสูงสุด 40 อันดับแรก

เป้าหมายที่ 3 พัฒนาทุนมนุษย์สู่ยุคดิจิทัล ด้วยการเตรียมความพร้อมให้บุคลากรทุกกลุ่มมีความรู้ และทักษะที่เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพในยุคดิจิทัล

- ประชาชนมีความสามารถในการพัฒนาและใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ มีความตระหนัก มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์และสร้างสรรค์ (Digital Literacy)

- ประเทศไทยมีกำลังคนด้านดิจิทัลที่มีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญระดับ มาตรฐานสากล และกำลังคนในประเทศมีความรอบรู้และสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการ ปฏิบัติและสร้างสรรค์ผลงาน

ตัวชี้วัด

ประชาชนทุกคนมีความตระหนัก มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิด ประโยชน์และสร้างสรรค์

เป้าหมายที่ 4 ปฏิรูปกระบวนการทำงานและการให้บริการของภาครัฐ ด้วยเทคโนโลยี ดิจิทัล และการใช้ประโยชน์จากข้อมูล เพื่อให้การปฏิบัติงานโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

- กระบวนการปฏิบัติงาน การบริหารจัดการ และการให้บริการของทางภาครัฐเปลี่ยนแปลง ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อให้บริการประชาชน ธุรกิจ และทุกภาคส่วนอย่างมีประสิทธิภาพ มีความมั่นคง ปลอดภัย และมีธรรมาภิบาล

ตัวชี้วัด

อันดับการพัฒนาด้านรัฐบาลดิจิทัล ในการจัดลำดับของ UN e-Government Rankings อยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนาสูงสุด 50 อันดับแรก

3. ภูมิทัศน์ดิจิทัลของประเทศไทย (Thailand Digital Landscape)

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลของประเทศไทย มุ่งเน้นการพัฒนาระยะยาวอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แต่เนื่องจากเทคโนโลยีดิจิทัลมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น ในการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม จึงกำหนดภูมิทัศน์ดิจิทัลหรือทิศทางการพัฒนา และเป้าหมายออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 (1 ปี 6 เดือน) Digital Foundation ประเทศไทยลงทุนและสร้างฐานรากในการ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล

มิติด้านโครงสร้างพื้นฐาน ประเทศไทยจะมีบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงสาธารณะเข้าถึงชุมชน 10,000 แห่ง และมีบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงไปยังหมู่บ้านทั่วประเทศ พร้อมทั้งเตรียมการลงทุน เพื่อให้ ประเทศไทยมีโครงข่ายโทรคมนาคมความเร็วสูงเชื่อมต่อกับประเทศอื่นในภูมิภาคอย่างเพียงพอ ทั้งทาง ภาคพื้นดินและภาคพื้นน้ำ

มิติด้านเศรษฐกิจ สร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจภายในประเทศเพื่อปรับสมดุลทางเศรษฐกิจ ด้วยการปรับปรุงและปรับเปลี่ยนบริบทในการทำธุรกิจในยุคดิจิทัลให้ลื่นไหลมากขึ้น (Frictionless) รวมถึง การส่งเสริมให้กลุ่มธุรกิจที่เดิมยังไม่ได้ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลมากนักให้เข้ามาสู่ระบบเศรษฐกิจที่ใช้

เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และวิสาหกิจชุมชน

มิติด้านสังคม ประชาชนทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อยู่ในชนบทและผู้ด้อยโอกาสสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เทคโนโลยีดิจิทัล และบริการของรัฐได้โดยไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพหรือพื้นที่ ผ่านช่องทางบริการดิจิทัลที่หลากหลาย และมีการสร้างความตระหนัก เพื่อให้ประชาชนมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์และรับผิดชอบ สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่ให้บริการสาธารณะในท้องถิ่นทุกพื้นที่มีการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลและเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตความเร็วสูง

มิติด้านภาครัฐ การบริหารจัดการของภาครัฐจะถูกปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัลอย่างเป็นระบบ มีการใช้เอกสารอิเล็กทรอนิกส์แทนกระดาษมากขึ้น เกิดการใช้ทรัพยากรดิจิทัลร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เริ่มบูรณาการข้อมูลและทรัพยากรร่วมกัน นำไปสู่การเชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐ (Connected Government) และมีชุดข้อมูลและระบบบริการพื้นฐานภาครัฐ (Government Service Platform) ที่มีมาตรฐาน สามารถเข้าถึง แลกเปลี่ยน เชื่อมโยง และใช้งานร่วมกันได้

มิติด้านทุนมนุษย์ กำลังคนในประเทศได้รับการเสริมสร้างทักษะด้านดิจิทัลที่มีมาตรฐานสากล และเป็นที่ยอมรับในตลาดแรงงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ ครอบคลุมทั้งบุคลากรที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Specialist) และกำลังคนทั่วไปที่สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Digital Competent Workforce)

มิติด้านความเชื่อมั่น มีกฎหมาย/กฎระเบียบที่เอื้อต่อเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล กลุ่มกฎหมายที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลมีผลใช้บังคับ ซึ่งจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างเชิงสถาบัน การจัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม

ระยะที่ 2 (5 ปี) Digital Thailand Inclusion ทุกภาคส่วนของประเทศไทยมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลตามแนวประชารัฐ

มิติด้านโครงสร้างพื้นฐาน ประเทศไทยมีโครงข่ายความเร็วสูงแบบใช้สายและแบบไร้สายเข้าถึงทุกหมู่บ้านและครอบคลุมทั่วประเทศ โดยประเทศไทยจะเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมต่อและแลกเปลี่ยนข้อมูลในภูมิภาค ที่มีศูนย์ข้อมูลที่ได้มาตรฐานกระจายอยู่ทุกภูมิภาค และมีศูนย์ข้อมูลของผู้ให้บริการข้อมูลรายใหญ่ที่สำคัญตั้งอยู่ในประเทศ นอกจากนี้การแพร่ภาพและกระจายเสียงทางวิทยุและโทรทัศน์จะต้องเปลี่ยนผ่านจากระบบแอนะล็อกมาเป็นระบบดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ โดยมีโครงข่ายแพร่สัญญาณภาพและกระจายเสียงระบบดิจิทัลที่ครอบคลุมพื้นที่บริการได้อย่างทั่วถึง

มิติด้านเศรษฐกิจ ภาคการเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ เติบโตด้วยการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลและการใช้ประโยชน์จากข้อมูล (Data Driven) และเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนากระบวนการผลิตของภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ ให้มีความทันสมัยและพัฒนาไปสู่การทำธุรกิจด้วยระบบอัตโนมัติ นอกจากนี้ธุรกิจเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Innovation Driven Entrepreneur หรือ Technology Startup) มีบทบาทในการขับเคลื่อนประเทศ

มิติด้านสังคม ประชาชนเข้าถึงโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและบริการสาธารณะพื้นฐานผ่านทางสื่อดิจิทัล และนำดิจิทัลมาใช้ในการพัฒนาในมิติต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการเรียนรู้และการใช้ดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการพัฒนาครู หลักสูตร และส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีสื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีเนื้อหาเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของชาวบ้าน มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการช่วยส่งเสริมดูแลสุขภาพ สำหรับผู้คนที่ทั้งในเมืองและในชนบทที่ห่างไกลหรือขาดแคลนแพทย์

มิติด้านภาครัฐ เกิดการเชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐและบูรณาการข้อมูลข้ามหน่วยงานโดยสมบูรณ์ ผู้บริหารภาครัฐสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ทุกระดับและใช้ประโยชน์จากการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ เพื่อประกอบการวางแผนและการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง ทันสถานการณ์ พัฒนาบริการที่ขับเคลื่อนโดยความต้องการของประชาชนหรือผู้ใช้บริการ (Citizen Driven) ตามหลักการออกแบบที่เป็นสากล (Universal Design) ผ่าน Single Window เพิ่มขึ้น ภาครัฐสนับสนุนการดำเนินธุรกิจโดยการเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูล บริการ รวมทั้งนวัตกรรมของการบริการ และระบบการบริหารจัดการของภาครัฐ การบริหารจัดการและการบริการต้องยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบายผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ (Connected Governance) ได้อย่างสะดวกทันต่อสถานการณ์ ตลอดจนเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลที่มีความมั่นคงปลอดภัย มีการรักษาความเป็นส่วนตัวของข้อมูลและสามารถตรวจสอบได้และนำไปสู่การดำเนินงานที่มีความโปร่งใส (Transparency) และนำเชื่อถือ (Accountability)

มิติด้านทุนมนุษย์ ประเทศไทยปรับเปลี่ยนโครงสร้างกำลังคนทางด้านดิจิทัล เพื่อเร่งสร้างและพัฒนาากำลังคนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล ที่รูปแบบการจ้างงานและวัฒนธรรมการทำงานเปลี่ยนแปลงไป จากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเทคโนโลยีที่ไร้พรมแดนและเอื้อให้ธุรกิจจากทั่วโลกสามารถทำงานผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้อย่างสะดวก นำมาซึ่งการสร้างสรรค่นวัตกรรมทางธุรกิจใหม่ซึ่งประเทศไทยจะมีผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศด้านดิจิทัลเข้ามาทำงานในประเทศมากขึ้น

มิติด้านความเชื่อมั่น มีกฎหมาย/กฎระเบียบที่เอื้อต่อเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล มีการปรับปรุงกฎระเบียบและกระบวนการทำงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ทำให้การทำ e-Business ในประเทศไทยมีความสะดวก รวดเร็ว ลดต้นทุน และนำเชื่อถือ การเคลื่อนย้ายสินค้ามีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วยระบบ e-Logistics ด้านระบบการชำระเงินมีวิวัฒนาการใหม่ๆ เพื่อสนับสนุนการทำธุรกรรมทางการเงินของประเทศที่สะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และนำเชื่อถือ มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลแบบทันที กฎหมายที่สนับสนุนและจำเป็นต่อนโยบาย Digital Economy จะมีการบังคับใช้อย่างครบถ้วน

ระยะที่ 3 (10 ปี) Full Transformation ประเทศไทยก้าวสู่การเป็น “ดิจิทัลไทยแลนด์” ที่ขับเคลื่อนและใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมดิจิทัลได้อย่างเต็มศักยภาพ

มิติด้านโครงสร้างพื้นฐาน ประเทศไทยจะมีโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่ทันสมัยทัดเทียมประเทศที่พัฒนาแล้ว และโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงจะกลายเป็นสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเช่นเดียวกับถนน ไฟฟ้า ประปา ด้วยโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงแบบใช้สายที่เข้าถึงทุกบ้าน และรองรับการหลอมรวม (Convergence) มีบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่สามารถเข้าถึงได้ในทุกสถานที่ ทุกเวลา สำหรับผู้ใช้หรือทุกสรรพสิ่งที่ต้องการเชื่อมต่อ โครงข่ายโทรคมนาคมหลักจะมีเส้นทางเชื่อมต่อกับต่างประเทศด้วย

เทคโนโลยีที่หลากหลายรองรับปริมาณความต้องการใช้งานที่เพิ่มขึ้นอย่างไม่จำกัด ระยะทางและความเร็ว จะไม่ได้เป็นอุปสรรคในการเชื่อมโยงโครงข่ายระหว่างประเทศ ข้อมูลของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่จะถูกเก็บไว้ ที่ศูนย์ข้อมูลบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่สามารถเข้าถึงและโยกย้ายได้ตลอดเวลาโดยไม่ขึ้นอยู่กับเทคโนโลยี และผู้ให้บริการ ระบบการแพร่ภาพและกระจายเสียงแบบดิจิทัลจะถูกหลอมรวมโดยส่งผ่านสื่อหลายรูปแบบ ด้วยเทคโนโลยีที่หลากหลายครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ

มิติด้านเศรษฐกิจ ประเทศไทยจะเป็นศูนย์กลางการค้าและการลงทุนดิจิทัล ภาคอุตสาหกรรม สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของการทำงานเข้าสู่การเป็นโรงงานอัจฉริยะ (Smart Factory) รองรับการผลิตสู่อุตสาหกรรมในยุคที่ 4 (Industry 4.0) และภาคการเกษตรทั่วประเทศ ตั้งแต่ขนาดใหญ่ไปจนถึงขนาดเล็กปรับเปลี่ยนรูปแบบสู่การทำเกษตรแบบอัจฉริยะ (Smart Agriculture) ขณะเดียวกันกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ของไทยสามารถนำนวัตกรรมดิจิทัลเข้ามา ขับเคลื่อนธุรกิจ (Innovation Driven Enterprises: IDE) จนสามารถเข้าไปมีบทบาทในเวทีระหว่างประเทศได้

มิติด้านสังคม ประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ และคนพิการ สามารถเข้าถึงบริการต่าง ๆ ของภาครัฐได้ทุกที่ทุกเวลา ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล ตลอดจนมีการรวบรวม และแปลงข้อมูลองค์ความรู้ของประเทศทั้งระดับประเทศและระดับท้องถิ่นให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัลที่ประชาชน สามารถเข้าถึงและนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยง่าย สะดวก และสร้างสรรค์ พร้อมกับสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์และเผยแพร่ สร้างจุดยืนของประเทศไทย นำความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดเก็บ และต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มในระยะยาว ในขณะเดียวกันประชาชนสามารถรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสาร อ่านออก เขียนได้ ทางดิจิทัลมีทักษะการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม และมีส่วนร่วม ในการกำหนด ออกแบบ พัฒนา และขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศ

มิติด้านภาครัฐ รัฐบาลมีกระบวนการทำงานเป็นระบบดิจิทัลโดยสมบูรณ์ เชื่อมโยงการทำงาน และข้อมูลระหว่างภาครัฐจนเสมือนเป็นองค์กรเดียว (One Government) และเชื่อมโยงประชาชนในการ เข้าถึงข้อมูลและมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการภาครัฐ การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ โดยภาครัฐจะแปรสภาพเป็นผู้จัดให้มีการบริการของภาครัฐจากรูปแบบเดิมไปสู่รูปแบบการบริการสาธารณะ ในลักษณะอัตโนมัติ (Automated Public Services) ตามหลักการออกแบบที่เป็นสากล (Universal Design) ผ่านระบบดิจิทัลที่สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของผู้รับบริการแต่ละบุคคล โดยผู้ใช้งานไม่ต้อง ร้องขอต่อภาครัฐ การกำหนดนโยบายและการตัดสินใจอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่ทันสมัย มีการวิเคราะห์ข้อมูล ขนาดใหญ่และการมีส่วนร่วมของประชาชน

มิติด้านทุนมนุษย์ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างกำลังคนทางด้านดิจิทัลเป็นงานต่อเนื่องระยะยาวที่จะ เห็นผลในช่วง 10-20 ปี หากมีการเตรียมความพร้อมอย่างเหมาะสม ประเทศไทยจะสามารถสร้างงานที่มี คุณค่าสูงด้วยการพัฒนาทักษะของกำลังคนทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลในระดับสูง (Advanced Digital Skill) เพื่อให้สามารถผลิตกำลังคนทางด้านดิจิทัลที่เพียงพอสอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจและสังคม ภายในประเทศ ในระยะนี้ทักษะและวิชาชีพที่มุ่งตอบสนองการทำงานรูปแบบใหม่จะเป็นที่ต้องการมากขึ้น โดยเฉพาะกำลังคนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายของการประยุกต์ใช้ระบบอัตโนมัติและอุปกรณ์อัจฉริยะ

ประเทศไทยจะมีระบบนิเวศของการทำงานรูปแบบใหม่ที่อาศัยเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Workplace Ecology) เป็นแกนกลางสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมที่มุ่งเน้นการสร้างคุณค่าให้กับระบบเศรษฐกิจและสังคมโดยไม่ยึดติดกับสถานที่และเวลา (Mobility Workplace) มีการใช้ประโยชน์ร่วมกันในรูปแบบของระบบเศรษฐกิจและสังคมแห่งการแบ่งปัน (Sharing Economy) รวมถึงมีกำลังคนรุ่นใหม่ที่มีทักษะดิจิทัลระดับสูง และเป็นทักษะเฉพาะด้านที่ผสมผสานองค์ความรู้อันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล

มิติด้านความเชื่อมั่น มีกฎหมาย/กฎระเบียบที่เอื้อต่อเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลในระยะยาว (10 ปี) ประเทศไทยมีกฎหมาย/ระเบียบที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการค้า การทำธุรกรรมดิจิทัล และต้องมีการทบทวน กฎหมาย กฎระเบียบ กติกาอย่างต่อเนื่อง เพื่อสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจโลกอย่างแท้จริง

ระยะที่ 4 (10-20 ปี) Global Digital Leadership ประเทศไทยอยู่ในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและคุณค่าทางสังคมอย่างยั่งยืน

มิติด้านโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา จึงยากที่จะคาดการณ์ภาพอนาคตได้แต่อาจกล่าวได้ว่าในระยะ 10 ปีต่อจากนี้ เทคโนโลยีดิจิทัลจะไม่ใช้สิ่งแปลกใหม่ในสังคม เพราะการแพร่กระจายและการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลของประชาชนทุกคน ทุกกลุ่ม ทำให้ประชาชนคุ้นเคยและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลโดยอัตโนมัติ ทำให้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเสมือนปัจจัยที่จำเป็นในการใช้ชีวิตประจำวัน การดำเนินกิจกรรมทุกประเภท ดังนั้น ประชาชนอาจไม่ได้สังเกตหรือรู้สึกถึงการมีอยู่ของเทคโนโลยีดิจิทัล แต่หากขาดเทคโนโลยีดิจิทัลการดำเนินงานต่าง ๆ จะหยุดชะงักลงโดยสิ้นเชิง

มิติด้านเศรษฐกิจ เศรษฐกิจประเทศไทยเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจโลกด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นด้านการค้า การผลิต การลงทุน หรือการจ้างงาน ทำให้ประเทศไทยก้าวข้ามกับดักรายได้ปานกลางไปสู่การเป็นประเทศที่มีรายได้สูงทัดเทียมประเทศที่พัฒนาแล้ว อย่างไรก็ตามการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานยนต์และระบบอัจฉริยะมาทดแทนกำลังคนในกระบวนการผลิตของภาคการผลิตและบริการเป็นจำนวนมาก

มิติด้านสังคม ประเทศไทยจะปรับเปลี่ยนแนวความคิดการพัฒนาจากศูนย์กลางไปยังชนบท เป็นการพัฒนาความเจริญจากชนบทเข้าสู่ศูนย์กลางควบคู่ไปกับการสร้างให้เกิดโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่ทันสมัยทัดเทียมประเทศที่เจริญแล้ว โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลจะมีเทคโนโลยีสมัยใหม่มาแทนที่ และการใช้งานจะถูกพัฒนาให้เป็นบริการที่ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งการเข้าถึงบริการจะสามารถทำได้ทุกที่ทุกเวลาด้วยอุปกรณ์อัจฉริยะที่หลากหลาย การใช้บริการโครงข่ายดิจิทัลเพื่อติดต่อสื่อสารกับผู้ที่อยู่ห่างไกลกันสามารถทำได้เสมือนกับเป็นการสื่อสารแบบใกล้ตัว ข้อมูลปริมาณมหาศาลจะถูกจัดเก็บในศูนย์ข้อมูลหรือแหล่งเก็บข้อมูลที่กระจายอยู่ทั่วบนเครือข่าย เปรียบเสมือนกับข้อมูลที่จัดเก็บมีอยู่ทุกที่และสามารถเข้าถึงได้แบบทันทีเมื่อต้องการ

มิติด้านภาครัฐ การทำงานของภาครัฐที่หลอมรวมกันเสมือนเป็นองค์กรเดียวที่ทำงานด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชาญฉลาด รวดเร็ว โปร่งใส เปลี่ยนแปลงบทบาทภาครัฐในอนาคต โดยภาครัฐจะไม่ใช่ผู้สร้างบริการสาธารณะอีกต่อไป แต่แปรเปลี่ยนไปเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการสร้างบริการสาธารณะ

โดยภาคเอกชนและประชาชน เรียกว่า บริการระหว่างกัน (Peer to Peer) ตามหลักการออกแบบที่เป็นสากล (Universal Design) ที่ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงบริการได้โดยไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพ พื้นที่ และภาษา โดยบทบาทของภาครัฐในอนาคตเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก ผู้กำกับดูแลบริหารจัดการการให้บริการระหว่างกันให้เกิดความเป็นธรรม ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการปกครองและบริหารบ้านเมืองโดยสมบูรณ์ นอกจากนี้ จากความสำเร็จในการก้าวเข้าสู่การเป็น One Government ทำให้ประเทศไทยเป็นผู้นำด้านรัฐบาลดิจิทัล ทั้งการบริหารจัดการภาครัฐและบริการประชาชนในภูมิภาคอาเซียน

มิติด้านทุนมนุษย์ ด้วยการเตรียมความพร้อมในการสร้างกำลังคนและการจ้างงานรูปแบบใหม่ ๆ ในระยะก่อนหน้า ประเทศไทยจะมีความพร้อมและเป็นหนึ่งในศูนย์กลางด้านกำลังคนดิจิทัลของภูมิภาคอาเซียน ขณะเดียวกันด้วยการเคลื่อนย้ายบุคลากรที่เป็นไปอย่างง่ายดายมากขึ้น กำลังคนด้านดิจิทัลที่ทำงานในประเทศไทยจะมีความหลากหลาย โดยมีผู้เชี่ยวชาญและกำลังคนจากต่างประเทศด้านดิจิทัลเข้ามาทำงานในประเทศไทยมากขึ้น ผู้เชี่ยวชาญด้านดิจิทัลของประเทศไทยทำงานให้กับบริษัทที่ตั้งอยู่ต่างประเทศมากขึ้น

มิติด้านความเชื่อมั่น มีกฎหมาย/กฎระเบียบที่เอื้อต่อเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล ประเทศไทยเป็นประเทศต้นแบบที่มีการพัฒนา ทบทวนกฎระเบียบ กติกาทางดิจิทัลอย่างต่อเนื่องจริงจังในภูมิภาคอาเซียน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาดิจิทัลของประเทศไทยตามวิสัยทัศน์และแนวทางการพัฒนาตามภูมิทัศน์ดิจิทัลของประเทศไทย 4 ระยะ จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาไว้ 6 ยุทธศาสตร์ ที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน มีการกำหนดเป้าหมายเพื่อให้สามารถติดตามและประเมินความก้าวหน้าได้อย่างชัดเจน และมีแผนงานเพื่อดำเนินการตามยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลประสิทธิภาพสูงให้ครอบคลุมทั่วประเทศ

โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์เพื่อรองรับการเป็นดิจิทัลไทยแลนด์เป็นการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมของประเทศด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่สำคัญ ประกอบด้วยโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โทรคมนาคม และการแพร่ภาพกระจายเสียงที่มีความทันสมัย มีคุณภาพ ขนาดเพียงพอ ครอบคลุมทุกพื้นที่ และสามารถให้บริการได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับการติดต่อสื่อสาร การเชื่อมต่อ การแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศ การค้าและพาณิชย์การบริการภาครัฐและเอกชน ตลอดจนการใช้งานรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความมั่นคงทางสังคมของประเทศ รวมทั้งเพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางด้านดิจิทัลในอนาคต

สำหรับยุทธศาสตร์ที่ 1 นี้ จะสร้างให้เกิดโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่ทันสมัย ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งการเข้าถึงบริการจะสามารถทำได้ทุกที่ทุกเวลาอย่างมีคุณภาพด้วยอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่รองรับความต้องการ และราคาค่าบริการที่ต้องจ่ายจะต้องไม่เป็นอุปสรรคในการเข้าถึงบริการดิจิทัลอีกต่อไป ในอนาคตโครงสร้างพื้นฐานอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงจะกลายเป็นสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่นเดียวกับถนน ไฟฟ้า ประปา ที่สามารถรองรับการเชื่อมต่อกับทุกสรรพสิ่ง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล หมายถึง การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศโดยอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อให้ภาคธุรกิจสามารถลดต้นทุนการผลิตสินค้าและบริการ พร้อมกับเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจ ตลอดจนวางรากฐานการแข่งขันเชิงธุรกิจรูปแบบใหม่ในระยะยาว ภายใต้การส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล จำเป็นต้องเร่งสร้างระบบนิเวศสำหรับธุรกิจดิจิทัล โดยมุ่งเน้นการยกระดับและพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคธุรกิจที่จะส่งผลต่อการขยายฐานเศรษฐกิจและอัตราการจ้างงานของประเทศไทยอย่างยั่งยืนในอนาคต

สำหรับยุทธศาสตร์ที่ 2 นี้ เป็นการเร่งส่งเสริมเศรษฐกิจด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Economy Acceleration) โดยมุ่งเน้นการสร้างระบบนิเวศสำหรับธุรกิจดิจิทัล (Digital Business Ecosystem) ควบคู่กับการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล และการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลในเชิงธุรกิจ และกระตุ้นให้ภาคเอกชนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้และปรับปรุงแนวทางการทำธุรกิจด้วยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีศักยภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจขนาดกลางและเล็ก (SMEs) รวมถึงธุรกิจใหม่ (Startup) ในด้านเศรษฐกิจชุมชน เทคโนโลยีดิจิทัลจะช่วยเชื่อมโยงท้องถิ่นกับตลาดโลก สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างสังคมคุณภาพที่ทั่วถึงเท่าเทียมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

การสร้างสังคมคุณภาพด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล หมายถึง การพัฒนาประเทศไทยที่ประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเกษตรกรผู้ที่อยู่ในชุมชนห่างไกล ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส และคนพิการ สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากบริการต่าง ๆ ของภาครัฐผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล มีการรวบรวมและแปลงข้อมูลองค์ความรู้ของประเทศทั้งระดับประเทศและระดับท้องถิ่นให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัลที่ประชาชนสามารถเข้าถึงและนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยง่ายและสะดวก โดยประชาชนมีความรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสาร และมีทักษะในการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม

สำหรับยุทธศาสตร์ที่ 3 นี้ เป็นการสร้างสังคมดิจิทัลที่มีคุณภาพ (Digital Society) มุ่งหวังที่จะลดความเหลื่อมล้ำทางโอกาสของประชาชนที่เกิดจากการเข้าไม่ถึงโครงสร้างพื้นฐาน การขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องเทคโนโลยีดิจิทัล หรือการไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลที่ยังมีราคาแพงเกินไป และให้ความสำคัญกับการพัฒนาพลเมืองที่ฉลาด รู้เท่าทันข้อมูล และมีความรับผิดชอบ เพื่อให้เกิดการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ โดยสุดท้ายเมื่อโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลพร้อมและพลเมืองดิจิทัลพร้อมแล้ว เทคโนโลยีดิจิทัลจะเป็นเครื่องมือในการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนทุกกลุ่มผ่านบริการดิจิทัลต่าง ๆ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล

ปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล หมายถึง การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยงานรัฐทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคอย่างมีแบบแผนและเป็นระบบ จนพัฒนาสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลโดยสมบูรณ์ โดยลักษณะของบริการภาครัฐหรือบริการสาธารณะจะอยู่ในรูปแบบดิจิทัลที่ขับเคลื่อนโดยความต้องการของประชาชนหรือผู้ใช้บริการ ซึ่งประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงบริการได้โดยไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพ พื้นที่ และภาษา และในระยะต่อไปรัฐบาลสามารถหลอมรวม

การทำงานของภาครัฐเสมือนเป็นองค์กรเดียว ภาครัฐจะแปรเปลี่ยนไปเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการสร้างบริการสาธารณะโดยเอกชนและประชาชน เรียกว่า บริการระหว่างกัน (Peer to Peer) ตามหลักการออกแบบที่เป็นสากล (Universal Design) ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การปกครอง/การบริหารบ้านเมือง และเสนอความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของภาครัฐได้อย่างสมบูรณ์

ยุทธศาสตร์ที่ 4 นี้ เป็นการมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในกระบวนการทำงานและการให้บริการภาครัฐ เพื่อให้เกิดการปฏิรูปกระบวนการทำงานและขั้นตอนการให้บริการให้มีประสิทธิภาพ ถูกต้อง รวดเร็ว อำนวยความสะดวกให้ผู้ใช้บริการ สร้างบริการของภาครัฐที่มีธรรมาภิบาล และสามารถให้บริการประชาชนแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียวผ่านระบบเชื่อมโยงข้อมูลอัตโนมัติ การเปิดเผยข้อมูลของภาครัฐที่ไม่กระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลและความมั่นคงของชาติผ่านการจัดเก็บ รวบรวม และแลกเปลี่ยนอย่างมีมาตรฐาน ให้ความสำคัญกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์และข้อมูล รวมไปถึงการสร้างแพลตฟอร์มการให้บริการภาครัฐ เพื่อให้ภาคเอกชนหรือนักพัฒนาสามารถนำข้อมูลและบริการของภาครัฐไปพัฒนาต่อยอดให้เกิดนวัตกรรมบริการและสร้างรายได้ให้กับระบบเศรษฐกิจต่อไป

ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนากำลังคนให้พร้อมเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล

การพัฒนากำลังคนดิจิทัล หมายถึง การสร้างและพัฒนาบุคลากรผู้ทำงานให้มีความสามารถในการสร้างสรรค์และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชาญฉลาดในการประกอบอาชีพ รวมถึงการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลในบุคลากรภาครัฐ ภาคเอกชน ทั้งที่ประกอบอาชีพในสาขาเทคโนโลยีดิจิทัลโดยตรง และทุกสาขาอาชีพให้มีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญตามระดับมาตรฐานสากล เพื่อสร้างให้เกิดการจ้างงานที่มีคุณค่าสูงรองรับการพัฒนาประเทศในยุคเศรษฐกิจและสังคมที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 นี้ มุ่งเน้นการพัฒนาากำลังคนดิจิทัล (Digital Workforce) ขึ้นมารองรับการทำงานในระบบเศรษฐกิจดิจิทัล โดยเน้นทั้งกลุ่มคนทำงานที่จะเป็นกำลังสำคัญในการสร้างผลผลิตการผลิต (Productivity) ในระบบเศรษฐกิจและกลุ่มคนที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านดิจิทัล อย่างไรก็ตาม การเตรียมความพร้อมให้ประชาชนทั่วไปก็เป็นอีกเรื่องที่สำคัญอย่างทัดเทียมกัน

ยุทธศาสตร์ที่ 6 สร้างความเชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

การสร้างความเชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล หมายถึง มาตรฐาน กฎหมาย กฎระเบียบ และกติกามีประสิทธิภาพทันสมัยและสอดคล้องกับหลักเกณฑ์สากลที่เป็นพลังในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลของประเทศ ตลอดจนการสร้างความปลอดภัย การสร้างความเชื่อมั่น และการคุ้มครองสิทธิให้แก่ผู้ใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลในทุกภาคส่วน เพื่อก่อให้เกิดการอำนวยความสะดวก ลดอุปสรรค เพิ่มประสิทธิภาพในการประกอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ พร้อมกับสร้างแนวทางขับเคลื่อนอย่างบูรณาการ เพื่อรองรับการเติบโตของเทคโนโลยีดิจิทัลในอนาคต

ยุทธศาสตร์ที่ 6 นี้ มุ่งเน้นการสร้างความปลอดภัย และความเชื่อมั่นในการทำธุรกรรมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลให้กับผู้ประกอบการ ผู้ทำงาน และผู้ใช้บริการ ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ช่วยขับเคลื่อนประเทศสู่ยุคเศรษฐกิจดิจิทัลและเป็นบทบาทหน้าที่หลักของภาครัฐในการอำนวยความสะดวก

ให้กับทุกภาคส่วน โดยภารกิจสำคัญยิ่งยวดของยุทธศาสตร์นี้จะครอบคลุมเรื่องมาตรฐาน (Standard) การคุ้มครองความเป็นส่วนตัวและข้อมูลส่วนบุคคล (Privacy) การรักษาความมั่นคงปลอดภัย (Cybersecurity)

กลไกการขับเคลื่อน

การขับเคลื่อนการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยให้เกิดสัมฤทธิ์ผลจำเป็นต้องอาศัยกลไกการขับเคลื่อนตามพระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2560 ควบคู่กับการกำหนดกลไกสนับสนุน ทั้งในส่วนของกลไกการพัฒนายุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน กลไกการบูรณาการการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และกลไกการติดตามประเมินผลและติดตามสถานการณ์

1. กลไกการขับเคลื่อนตามพระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2560

พระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2560 ได้กำหนดกลไกการขับเคลื่อนในเชิงสถาบัน ที่กำหนดให้มีคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นคณะกรรมการระดับชาติที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อกำหนดนโยบายและทิศทางด้านการเงิน การคลัง การลงทุน รวมทั้งมาตรการทางภาษี และสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ตลอดจนเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการดำเนินงานตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดให้มีหรือปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และมีคณะกรรมการเฉพาะด้านทำหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการ และมีสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลเป็นหน่วยปฏิบัติการหลักในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายและแผนการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นหน่วยงานวิชาการ มีอำนาจหน้าที่หลักในการจัดทำร่างนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และร่างนโยบายและแผนเฉพาะด้าน เป็นศูนย์กลางในการประสานงานและสนับสนุนการปฏิบัติงานตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมและนโยบายและแผนเฉพาะด้านสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูล ติดตามความเคลื่อนไหวของสถานการณ์ด้านการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และแนวโน้มการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงาน ตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม แผนปฏิบัติการแผนงาน และมาตรการที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล เป็นหน่วยปฏิบัติการหลัก มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนทุกภาคส่วนให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมและนวัตกรรมดิจิทัล ตลอดจนพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดการนำเทคโนโลยีดิจิทัลไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และความมั่นคงของประเทศ โดยมีอำนาจหน้าที่หลักในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลให้สอดคล้องกับนโยบาย

และแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ส่งเสริมสนับสนุนการลงทุนหรือประกอบกิจการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมหรือนวัตกรรมดิจิทัล ส่งเสริมสนับสนุนและดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรด้านอุตสาหกรรมและนวัตกรรมดิจิทัล

ในด้านกลไกการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัตินั้น พระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2560 ได้กำหนดให้คณะรัฐมนตรีจัดให้มีนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมขึ้นตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การประกาศใช้และการแก้ไขปรับปรุงนโยบายและแผนระดับชาติดังกล่าวให้ทำเป็นประกาศพระบรมราชโองการและประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยเมื่อมีการประกาศใช้แล้วให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยดำเนินการตามนโยบายและแผนระดับชาติดังกล่าว และให้สำนักงานงบประมาณตั้งงบประมาณให้หน่วยงานของรัฐให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาตินั้น นอกจากนี้ยังกำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ดำเนินการตามภารกิจที่กำหนดในนโยบายและแผนระดับชาติจัดทำหรือปรับปรุงแผนปฏิบัติการหรือแผนงานที่มีอยู่ให้สอดคล้องและส่งให้คณะกรรมการเฉพาะด้านที่คณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมอบหมายเพื่อทราบ ในกรณีที่คณะกรรมการเฉพาะด้านที่ได้รับมอบหมายเห็นว่าแผนปฏิบัติการหรือแผนงานที่ได้รับยังไม่สอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ให้แจ้งให้หน่วยงานของรัฐเจ้าของแผนดังกล่าวทำการปรับปรุงให้สอดคล้อง

ภายใต้พระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2560 ยังได้กำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมขึ้นในสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้จ่ายเกี่ยวกับการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล

2. กลไกการพัฒนายุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

ในการพัฒนายุทธศาสตร์แผนงานและมาตรการการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อรองรับการดำเนินงานตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม จำเป็นต้องนำกระบวนการวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research) ที่มุ่งเน้นให้เกิดการกำหนดยุทธศาสตร์บนพื้นฐานของข้อมูลทางวิชาการและข้อมูลสถิติเข้ามาใช้ควบคู่ไปกับการส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกกลุ่ม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาควิชาการ มีส่วนร่วมในการออกแบบนโยบาย (Policy Design) ทั้งการเสนอแนวคิด เสนอแนะ เสนอทางเลือก และให้ความเห็นในการพัฒนายุทธศาสตร์ แผนงาน และมาตรการผ่านช่องทางและแพลตฟอร์มต่าง ๆ โดยทำงานในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือร่วมกัน รวมทั้งการกำหนดกลไกการทดลองนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในสภาพแวดล้อมเฉพาะ (Policy Sandbox) ก่อนเสนอคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและรัฐบาล เพื่อกำหนดเป็นนโยบายสาธารณะตามกลไกของพระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2560 ดังกล่าวข้างต้น

การพัฒนายุทธศาสตร์ แผนงาน และมาตรการดังกล่าว จะต้องสามารถปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาของประเทศ สถานการณ์ปัจจุบัน สภาพปัญหา และศักยภาพของประเทศ การพัฒนา

ในบริบทโลก และข้อตกลงระหว่างประเทศ ตลอดจนทิศทางและแนวโน้มการพัฒนาในอนาคต ทั้งในมิติ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในเชิงองค์รวม กฎหมาย กฎระเบียบ และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และนวัตกรรม โดยมีความมุ่งหมายให้เกิดการพัฒนายุทธศาสตร์ แผนงาน และมาตรการที่เป็นนวัตกรรม ทางนโยบาย (Policy Innovation) และเป็นการสร้างต้นแบบการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Model)

ทั้งนี้ การขับเคลื่อนการดำเนินงานตามกลไกการพัฒนายุทธศาสตร์ดังกล่าว จะมุ่งการใช้ประโยชน์ จากเทคโนโลยีดิจิทัลในกระบวนการทำงานสำคัญ อาทิ การนำเทคโนโลยีการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics) มาใช้ในการวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์การพัฒนาดิจิทัลของประเทศ การจัดให้มี แพลตฟอร์มการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนผ่านระบบดิจิทัล (Crowdsourcing Platform)

3. กลไกการบูรณาการการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

ในการนำนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน และมาตรการการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ของประเทศตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมไปสู่การปฏิบัติ นั้น นอกเหนือจากกลไกการขับเคลื่อนตามที่ได้ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2560 ดังกล่าวข้างต้นแล้ว จำเป็นต้องมีการกำหนดกลไกการบูรณาการการทำงาน โดยการกำหนด บทบาทภารกิจของหน่วยงานขับเคลื่อนหลักในสังกัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ให้มุ่งเน้นการทำงานในลักษณะเชื่อมโยงสอดประสานกัน ทั้งในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติและสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล โดยสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติจะมีบทบาทสำคัญในการเป็นศูนย์กลางในการสื่อสาร ประสาน และบูรณาการความร่วมมือ ให้ทุกภาคส่วนนำนโยบายการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งการให้เงินทุน สนับสนุนในการดำเนินการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมผ่านกองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ และสังคม และสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลจะเป็นหน่วยปฏิบัติการหลักในการส่งเสริมและสนับสนุน ทุกภาคส่วนให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมและนวัตกรรมดิจิทัล ตลอดจนพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดการนำ เทคโนโลยีดิจิทัลไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และความมั่นคงของประเทศ โดยทำงาน ร่วมกับส่วนราชการ และองค์การมหาชนในสังกัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เพื่อผลักดันการนำ นโยบายไปสู่การปฏิบัติ

นอกจากนี้ จะร่วมมือกับสำนักงานประมาณนำกลไกการจัดทำงบประมาณแผ่นดินมาใช้ในการถ่ายทอด เป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการดำเนินงานตามที่ได้กำหนดไว้ในนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน และมาตรการการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สู่การกำหนดยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ และกรอบการจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการในแต่ละปีงบประมาณ ทั้งในมิติการบูรณาการเชิง ยุทธศาสตร์ (Agenda Based) และบูรณาการเชิงพื้นที่ (Area Based) รวมทั้งร่วมมือกับสำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) ให้มีการกำหนดตัวชี้วัดการปฏิบัติราชการ ของหน่วยงานของรัฐให้สอดคล้อง ทั้งในลักษณะของการกำหนดตัวชี้วัดเฉพาะหน่วยงานและตัวชี้วัด ที่มีเป้าหมายร่วมกัน เพื่อเป็นกรอบสำหรับหน่วยงานของรัฐในการวางแผนและกำหนดแนวทางดำเนินงาน ตามอำนาจหน้าที่ของตนให้สอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน และมาตรการการพัฒนาดิจิทัล

เพื่อเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งจะวางกลไกการทำงานในลักษณะเชื่อมโยงและบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐเพื่อการขับเคลื่อนการพัฒนาให้บรรลุเป้าหมายในเชิงองค์รวม

เพื่อให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานตามภารกิจการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมในหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีทิศทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ จะต้องกำหนดบทบาทของผู้บริหารระดับสูงในหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานให้เป็นผู้ดำเนินการวางยุทธศาสตร์และผลักดันการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมตามภารกิจของหน่วยงาน รวมทั้งจะร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.) วางกลไกในการวางแผนและพัฒนากำลังคนดิจิทัลของรัฐให้สอดคล้องกับความต้องการตามบริบทการพัฒนาของประเทศ เพื่อเป็นกำลังสำคัญของรัฐในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลทั้งในปัจจุบันและในอนาคต โดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างศักยภาพของผู้บริหารระดับสูงในหน่วยงานของรัฐให้เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในศักยภาพของเทคโนโลยีดิจิทัล และสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในงานตามภารกิจของหน่วยงานให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพควบคู่ไปกับการยกระดับความรู้และทักษะของบุคลากรของรัฐ ทั้งในส่วนของบุคลากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะในสายวิชาชีพด้านเทคโนโลยีดิจิทัลให้มีความรู้ความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและการให้บริการของภาครัฐ และการพัฒนาบุคลากรทั่วไปให้มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นการสร้างวัฒนธรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการทำงานของภาครัฐ

นอกจากการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมกับหน่วยงานกลางและหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ ทั้งสำนักงานประมาณ สำนักงาน ก.พ.ร. และสำนักงาน ก.พ. ดังกล่าวแล้ว ในการขับเคลื่อนการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมให้บรรลุเป้าหมาย ยังจำเป็นต้องมีกลไกการประสานความร่วมมือเชื่อมโยง และบูรณาการการทำงานกับภาคเอกชนและภาคประชาชน โดยทำงานในลักษณะเครือข่ายหรือพันธมิตรร่วมกันระหว่างกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมกับหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาควิชาการ และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

4. กลไกการติดตามประเมินผลและติดตามสถานการณ์

การติดตามและประเมินผลการนำนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งยุทธศาสตร์ แผนงาน และมาตรการรองรับต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัตินั้น จำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยการกำหนดให้มีกลไกหรือเครื่องมือในการติดตามสถานะ และรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานในแต่ละมาตรการให้คณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและคณะกรรมการเฉพาะด้านได้รับทราบเป็นระยะ รวมทั้งจะกำหนดให้มีการประเมินผลสำเร็จของการดำเนินงาน ทั้งในช่วงระหว่างและในช่วงสิ้นสุดระยะเวลาของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม มีการประเมินความพึงพอใจและการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกกลุ่ม เพื่อนำมาทบทวน ประกอบการพิจารณาปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ แผนงาน และมาตรการต่าง ๆ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์

สำหรับการติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการตามภารกิจที่กำหนด ในนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมนั้น จะร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) นำกลไกการประเมินผลการปฏิบัติราชการ ของส่วนราชการที่มีการกำหนดตัวชี้วัดการปฏิบัติราชการของหน่วยงานของรัฐตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ในส่วนของกลไกการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติเข้ามาใช้ โดยมุ่งประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงาน ทั้งในมิติ ภารกิจเชิงยุทธศาสตร์ (Agenda Based) มิติเชิงพื้นที่ (Area Based) และมิติการบริหารจัดการและพัฒนา นวัตกรรมบริการ (Innovation Based)

ในการติดตามความก้าวหน้าและสถานการณ์การพัฒนาดิจิทัลในภาพรวมของประเทศ จะกำหนดให้มี กลไกการติดตาม จัดเก็บ วิเคราะห์ ประเมิน และคาดการณ์สถานการณ์การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ โดยการพัฒนาศูนย์ข้อมูลอัจฉริยะ (Intelligence Center) ที่มีการจัดเก็บข้อมูล อย่างเป็นระบบ โดยการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics) เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และคณะกรรมการเฉพาะด้านในการวางยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจของประเทศ อีกทั้งยังเป็นแหล่งข้อมูลเปิดสำหรับหน่วยงานของรัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาชน และภาควิชาการ ในการติดตามและรับทราบถึงสถานการณ์การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ และเป็นปัจจุบัน รวมทั้งจะกำหนดให้มีกลไกในการติดตามสถานการณ์ปัญหาและข้อจำกัดในการ พัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อผลักดันการกำหนดมาตรการหรือแนวทางในการ แก้ปัญหา ลดข้อจำกัด และส่งเสริมการสร้างสภาพแวดล้อม (Ecosystem) ที่เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมดิจิทัลของประเทศ

แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2563-2565³

ที่มาและความสำคัญของแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2563-2565

ในปัจจุบันกระแสของการเปลี่ยนแปลงจากเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Disruption) ต่อการให้บริการและการดำเนินธุรกรรมต่าง ๆ มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนและการประกอบกิจการต่าง ๆ มากยิ่งขึ้นอย่างก้าวกระโดด ดังจะเห็นได้จากผลสำรวจจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย มีมากกว่า 47.5 ล้านคน จากผลสำรวจในปี 2562 คิดเป็นร้อยละ 71.5 ของประชากรทั้งหมดในประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการจัดทำดัชนีรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การสหประชาชาติ (UN e-Government Index) ในปี 2563 ที่ได้มีรายงานจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต broadband ผ่านอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่อยู่ในระดับสูง ซึ่งทำให้การดำเนินธุรกรรมผ่านช่องทางออนไลน์ การชำระค่าสินค้าและบริการ การซื้อสินค้าและบริการ การสั่งอาหาร รวมถึงการรับบริการภาครัฐมีส่วนที่เพิ่มมากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมดังที่กล่าวมานี้ ส่งผลให้ภาคส่วนต่าง ๆ จะต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้รับบริการที่เปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนการระบาดของโรคไวรัส Covid-19 ที่ทำให้สังคมเข้าสู่ยุคความปกติใหม่ (New Normal) ตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดินที่จะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้คน จะต้องเว้นระยะห่างและลดการสัมผัสร่างกายระหว่างกัน ยิ่งทำให้ความจำเป็นของการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้งานสำหรับการให้บริการเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้บริการภาครัฐ ซึ่งที่ผ่านมาผู้รับบริการมักจะต้องไปรับบริการยังสถานที่ให้บริการซึ่งมีความแออัด ดังจะเห็นได้จากบริการที่สำคัญอย่างบริการทางด้านสุขภาพในสถานบริการของภาครัฐที่มีผู้เข้ารับบริการจำนวนมากและจะต้องใช้เวลานานในการรอเข้ารับบริการ ส่งผลให้ผู้รับบริการเสียเวลาในการประกอบอาชีพ อีกทั้งยังมีความเสี่ยงที่จะเกิดการแพร่ระบาดของโรคได้ง่ายขึ้น นอกจากผลกระทบทางสังคมและสุขภาพแล้วนั้น ผลกระทบทางเศรษฐกิจก็อยู่ในสภาวะวิกฤตที่ภาครัฐมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมการลงทุนและการสนับสนุนการประกอบกิจการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งหมายรวมถึงผู้ประกอบการรายย่อยหรือผู้ประกอบการอิสระที่มีความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสูง โดยจากรายงานความยาก-ง่ายในการประกอบกิจการในประเทศไทยของธนาคารโลก (Ease of Doing Businesses) ในปี 2020 ซึ่งพบว่าประเทศไทยยังต้องมีการปรับปรุงในขั้นตอนและกระบวนการในการประกอบกิจการต่าง ๆ เช่น การขอใบอนุญาตก่อสร้าง การค้าชายแดน การจดทะเบียนทรัพย์สิน เป็นต้น ซึ่งเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลสามารถเข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกและลดต้นทุนให้กับผู้ประกอบการ จะสามารถช่วยให้ภาพรวมของการค้าและการลงทุนของประเทศขยายตัวเพิ่มขึ้นอีกครั้ง

³ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). (2564). แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2563-2565. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

จากบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่กล่าวมานี้ ทำให้ภาครัฐเล็งเห็นความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งรวมทั้งการให้บริการและกระบวนการทำงานให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล (Digital Transformation) เพื่อรองรับกับพฤติกรรมและสถานการณ์ในความต้องการรับบริการผ่านช่องทางออนไลน์ของประชาชนและภาคธุรกิจมากยิ่งขึ้น การที่จะทำให้การปรับเปลี่ยนเป็นรูปธรรม รัฐบาลได้มีการตราพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านช่องทางดิจิทัล พ.ศ. 2562 ซึ่งได้มีการกำหนดให้มีการจัดทำแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย เพื่อรองรับการดำเนินการปรับเปลี่ยนกระบวนการให้บริการ และการทำงานของภาครัฐให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ด้วยเหตุนี้สำนักงานพัฒนา รัฐบาลดิจิทัลจึงได้ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2563-2565 โดยมี วัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน
2. เพื่อให้มีกรอบการขับเคลื่อนกิจกรรม/ โครงการที่ชัดเจนมุ่งสู่จุดหมายเดียวกัน
3. เพื่อกำหนดกรอบการขับเคลื่อนการบูรณาการรัฐบาลดิจิทัลที่สำคัญ สำหรับกำหนดประเด็น แผนบูรณาการประจำปีงบประมาณ
4. เพื่อกำหนดหน่วยงานหลักและหน่วยงานรองในการขับเคลื่อนประเด็นที่เกี่ยวข้อง พร้อมกรอบงบประมาณในการดำเนินงาน
5. เพื่อเป็นกรอบแนวทางให้หน่วยงานภาครัฐจัดทำแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562

ความสอดคล้องเชื่อมโยงกับนโยบายและแผนระดับชาติที่เกี่ยวข้อง

ท่ามกลางกระแสของการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทำให้รัฐบาลไทย ได้มีความตระหนักถึงกระแสของการขับเคลื่อน (Driving Force) ที่จะต้องนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว จึงทำให้รัฐบาลได้กำหนดแนวทางสำหรับการพัฒนาประเทศในระยะยาว โดยได้มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาประเทศและเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในระยะยาวนี้ จึงได้มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาในระยะกลางและระยะสั้น ได้แก่ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นอกจากนี้จากการที่กระแสทางเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลมีแนวโน้มที่จะพัฒนาและเติบโตมากยิ่งขึ้น จึงได้มีการจัดทำแผนดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเพื่อรองรับการพัฒนาดังกล่าว และการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลเป็นส่วนหนึ่งของเป้าหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล ดังนั้น ความสอดคล้องและเชื่อมโยงต่อแผนและนโยบายระดับชาติต่าง ๆ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. นโยบายและแผนระดับชาติ ระดับที่ 1 ได้แก่ แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งมีเป้าหมายในการพัฒนาประเทศให้ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม

และฐานทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืน ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ยุทธศาสตร์ โดยมียุทธศาสตร์ที่แผนพัฒนานาัฐบาลดิจิทัลฯ สามารถนำไปสู่ความสำเร็จของแผนจำนวน 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

1.1 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งการพัฒนานาัฐบาลดิจิทัลสามารถที่จะดำเนินการเพื่อตอบสนองต่อการให้บริการที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง การบริหารงานแบบบูรณาการ การปรับปรุงขนาดของภาครัฐให้เล็กลงเหมาะสมกับภารกิจ รวมไปถึง การพัฒนาภาครัฐให้มีความทันสมัย มีบุคลากรที่เป็นคนดีและมีความสามารถ และภาครัฐจะต้องมีความโปร่งใสในการดำเนินงาน เพื่อมุ่งสู่ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ

1.2 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีแนวทางของการพัฒนานาัฐบาลดิจิทัลที่จะตอบสนองต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เชื่อมไทย เชื่อมโลก และการพัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานผู้ประกอบการยุคใหม่ เพื่อสร้างเสริมขีดความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้

1.3 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีแนวทางในการดำเนินการเพื่อตอบสนองต่อการลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ การกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี และการเสริมสร้างพลังทางสังคมเพื่อมุ่งสู่ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม

1.4 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีแนวทางในการสนับสนุนการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และการเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาพะที่ดีเพื่อมุ่งสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ

1.5 ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง มีแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงและการพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ สำหรับประเด็นของความปลอดภัยไซเบอร์ (Cyber Security) และการป้องกันภัยคุกคามทางเทคโนโลยีที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้ในอนาคต

2. นโยบายและแผนระดับชาติ ระดับที่ 2 ประกอบด้วย แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่การพัฒนานาัฐบาลดิจิทัลมีความเกี่ยวข้อง 5 ประเด็น จาก 23 ประเด็น แผนปฏิรูปประเทศ จำนวน 4 ด้าน จาก 13 ด้าน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 มีความเกี่ยวข้องจำนวน 5 ยุทธศาสตร์ จากทั้งหมด 10 ยุทธศาสตร์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งการพัฒนานาัฐบาลดิจิทัลจะสามารถตอบสนองต่อแนวทางการพัฒนาประเทศตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติในประเด็นการบริการประชาชน และประสิทธิภาพภาครัฐ ประเด็นอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต ประเด็นโครงสร้างพื้นฐานระบบโลจิสติกส์และดิจิทัล ประเด็นความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม และประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ โดยในแต่ละประเด็นมีความเกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1.1 ประเด็นการบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ แบ่งออกเป็นแผนย่อยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แผนย่อยในการพัฒนาบริการประชาชน แผนย่อยการปรับสมดุลภาครัฐ แผนย่อยการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ เพื่อมุ่งตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

2.1.2 ประเด็นอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต แบ่งออกเป็นแผนย่อยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แผนย่อยอุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูลและปัญญาประดิษฐ์ และแผนย่อยการพัฒนาระบบนิเวศอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต เพื่อมุ่งเสริมยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

2.1.3 ประเด็นโครงสร้างพื้นฐานระบบโลจิสติกส์และดิจิทัล แบ่งออกเป็นแผนย่อยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แผนย่อยโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลเพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

2.1.4 ประเด็นความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม แบ่งออกเป็นแผนย่อยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แผนย่อยมาตรการแบบเจาะจงกลุ่มเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะกลุ่ม เพื่อมุ่งตอบโจทย์ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

2.1.5 ประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ แบ่งออกเป็นแผนย่อยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แผนย่อยการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เพื่อมุ่งต่อยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

2.1.6 ประเด็นความมั่นคง จะประกอบไปด้วย แผนย่อยการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีความผลกระทบต่อความมั่นคง และแผนย่อยการพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยไซเบอร์และภัยคุกคามทางเทคโนโลยี

2.2 แผนปฏิรูปประเทศ โดยการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลสามารถที่จะตอบสนองต่อแนวทางการปฏิรูปประเทศในด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการศึกษา

2.2.1 แผนปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลจะต้องดำเนินการในส่วนของการบริการภาครัฐให้สะดวก รวดเร็ว และตอบโจทย์ชีวิตประชาชน การพัฒนาระบบข้อมูลภาครัฐมีมาตรฐาน ทันสมัย และเชื่อมโยงกันเพื่อก้าวสู่รัฐบาลดิจิทัล การปรับปรุงโครงสร้างภาครัฐให้มีขนาดเล็กกลางและกะทัดรัด ปรับตัวได้เร็ว และระบบงานมีผลสัมฤทธิ์สูง การจัดทำคลังคนภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสมและมีสมรรถนะสูงพร้อมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ

2.2.2 แผนปฏิรูปทางด้านสังคม ซึ่งการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลจะต้องดำเนินการสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการเก็บรักษา และพัฒนาข้อมูลและสารสนเทศด้านสังคม รวมถึงมีการปรับปรุงข้อมูลอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากร

2.2.3 แผนปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ ซึ่งการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลจะสนับสนุนการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมเศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศไทย และเพิ่มประสิทธิภาพทางเทคโนโลยีในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีทั้งหมดภายในองค์กร (Big Data)

2.2.4 แผนปฏิรูปการศึกษา ซึ่งการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลจะต้องดำเนินการสนับสนุนให้ภาคการศึกษาพัฒนาในส่วนของการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการศึกษา

2.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 เป็นกรอบแนวทางของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะเวลา 5 ปี ซึ่งการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลสามารถดำเนินการสนับสนุนการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ยุทธศาสตร์ที่ 5 การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคงและยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย ยุทธศาสตร์ที่ 7 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ และยุทธศาสตร์ที่ 8 การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม

2.3.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ซึ่งการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลสนับสนุนแนวทางในการดำเนินงานในเรื่องของการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.3.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลจะสนับสนุนแนวทางในการดำเนินงานในส่วนของการกระจายการให้บริการภาครัฐ ทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุข และสวัสดิการที่มีคุณภาพให้ครอบคลุมและทั่วถึง

2.3.3 ยุทธศาสตร์ที่ 5 การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคงและยั่งยืน โดยการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลมุ่งที่จะให้ประเทศไทยมีความพร้อมต่อการรับมือภัยคุกคาม ทั้งภัยคุกคามทางทหารและภัยคุกคามอื่น ๆ โดยเฉพาะภัยคุกคามทางไซเบอร์และความปลอดภัยระบบดิจิทัลภาครัฐ

2.3.4 ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย ซึ่งการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลจะมีการดำเนินการในส่วนของการปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงาน บทบาท ภารกิจ และคุณภาพบุคลากรภาครัฐให้มีความโปร่งใส ทันสมัย คล่องตัว มีขนาดที่เหมาะสม เกิดความคุ้มค่า รวมทั้งมีการเพิ่มประสิทธิภาพ และยกระดับการให้บริการสาธารณะให้ได้มาตรฐานสากล และการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

2.3.5 ยุทธศาสตร์ที่ 7 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ ซึ่งการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลจะสนับสนุนในส่วนของการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางธุรกิจ

2.3.6 ยุทธศาสตร์ที่ 8 การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม ซึ่งการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลสนับสนุนการเพิ่มความสามารถในการประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการ รวมถึงคุณภาพชีวิตของประชาชน

3. นโยบายและแผนระดับชาติ ระดับที่ 3 ได้แก่ แผนดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ที่เป็นแผนที่ออกแบบมาเพื่อรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล

3.1 แผนดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ประกอบไปด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 2 ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างสังคมคุณภาพที่ทั่วถึงเท่าเทียมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ยุทธศาสตร์ที่ 4

ปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนากำลังคนให้พร้อมเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล และยุทธศาสตร์ที่ 6 สร้างความเชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

3.1.1 ยุทธศาสตร์ที่ 2 ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งจะต้องมีการดำเนินงานในส่วนของการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคธุรกิจ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขัน ด้วยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลปฏิรูปการทำธุรกิจ การเร่งรัดการสร้างธุรกิจเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology Startup) เพื่อเป็นฟันเฟืองสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัล และการพัฒนาอุตสาหกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลให้มีความเข้มแข็งและสามารถแข่งขันได้ในอนาคต

3.1.2 ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างสังคมคุณภาพที่ทั่วถึงเท่าเทียมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งจะต้องมีการดำเนินการสร้างโอกาส และความเท่าเทียมในการเข้าถึง และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัล การสร้างสื่อ คลังสื่อ และแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ประชาชนเข้าถึงได้อย่างสะดวก การเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ และได้รับบริการการศึกษา และการเพิ่มโอกาสการได้รับบริการทางการแพทย์ และสุขภาพที่ทันสมัยทั่วถึง

3.1.3 ยุทธศาสตร์ที่ 4 ปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล ซึ่งจะต้องมีการดำเนินงานในส่วนของการจัดให้มีบริการอัจฉริยะ (Smart Service) ที่ขับเคลื่อนโดยความต้องการของประชาชนหรือผู้ใช้บริการ (Citizen Driven) การปรับเปลี่ยนการทำงานภาครัฐด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพและธรรมาภิบาล การสนับสนุนให้มีการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์ (Open Data) และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานของภาครัฐ (Open Government) นำไปสู่การเป็นดิจิทัลไทยแลนด์ การพัฒนาแพลตฟอร์มบริการพื้นฐานภาครัฐ (Government Service Platform)

3.1.4 ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนากำลังคนให้พร้อมเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล ซึ่งจะต้องมีการดำเนินการในส่วนของการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลให้แก่บุคลากรในตลาดแรงงาน ทั้งบุคลากรภาครัฐและเอกชนทุกสาขาอาชีพ การส่งเสริมการพัฒนาทักษะความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่รองรับเทคโนโลยีใหม่ในอนาคต และการพัฒนาผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ

3.1.5 ยุทธศาสตร์ที่ 6 สร้างความเชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งจะต้องมีการดำเนินการในส่วนของการจัดให้มีระบบนิเวศที่เหมาะสมต่อการดำเนินธุรกิจ และการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยสร้างความมั่นคงปลอดภัยในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลด้วยการกำหนดมาตรฐาน กฎ ระเบียบ และกติกา ให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ การดำเนินการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลให้มีความทันสมัยและการสร้างความเชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และการทำธุรกรรมออนไลน์

วิเคราะห์สถานการณ์ของการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล

1. การพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในต่างประเทศ

ปัจจุบันนานาประเทศตระหนักถึงความสำคัญในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประเทศ และได้มีการริเริ่มพัฒนารัฐบาลดิจิทัลขึ้น ซึ่งการศึกษาวิจัยทัศน นโยบายและแผนการดำเนินงาน

การพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จ สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบ และทิศทางการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทยได้ ดังนั้น จึงได้ทำการคัดเลือกประเทศที่มีความแตกต่างกัน ในเชิงพื้นที่ เพื่อให้เห็นถึงทิศทางการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลที่หลากหลายในแต่ละบริบท ประกอบด้วย 4 ประเทศ คือ ราชาอาณาจักรเดนมาร์ก สาธารณรัฐสิงคโปร์ สหราชอาณาจักร และสาธารณรัฐเกาหลี ซึ่งสามารถสรุปการพัฒนาที่สำคัญได้ ดังต่อไปนี้

- **การจัดทำข้อมูลดิจิทัล** โดยรวบรวมและปรับเปลี่ยนข้อมูลภาครัฐให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ และพัฒนาบริการประชาชนและภาคธุรกิจ

- **การปรับปรุงกระบวนการภาครัฐ** ที่มีการกำหนดรูปแบบการทำงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และบทบาทการสนับสนุนของหน่วยงานกลาง โดยการนำระบบดิจิทัลมาลดขั้นตอน ลดกระบวนการทำงาน ลดงานเอกสารและมีการจัดลำดับการปรับปรุงตามความสำคัญของกระบวนการ และจัดกลุ่มความสำคัญของหน่วยงานที่ให้บริการ เพื่อให้เกิดกระบวนการที่เป็นไปตามมาตรฐานบนพื้นฐานความปลอดภัย และมีจริยธรรมภายใต้กรอบธรรมาภิบาล ซึ่งหลายประเทศมุ่งเน้นการดำเนินงานขององค์กรให้มีความยืดหยุ่น จนสามารถรับมือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว (Agrie)

- **การพัฒนาบริการดิจิทัล** ที่มุ่งเน้นการให้บริการดิจิทัลภาครัฐที่ง่าย สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย และมีคุณภาพสูง อีกทั้งต้องมีความน่าเชื่อถือ ยืดหยุ่น และมีความมั่นคงปลอดภัยจากการคุกคามทางไซเบอร์ เป็นมิตรกับประชาชนและเอื้อต่อการเติบโตของภาคธุรกิจ โดยยึดหลักประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen Centric)

- **การพัฒนาและบูรณาการแพลตฟอร์มดิจิทัลภาครัฐ** มุ่งเน้นการบูรณาการบริการภาครัฐ และการพัฒนาต่อ ยอดระบบบริการ ณ จุดเดียว (One-Stop Service) ผ่านระบบดิจิทัลโดยเป็นกระบวนการ ตั้งแต่ต้นจนจบ (End-to-End Process) การพัฒนาระบบยืนยันตัวตน (Digital ID) เพื่ออำนวยความสะดวก ประชาชนและผู้ประกอบการในการดำเนินการด้านธุรกรรม การสร้างแพลตฟอร์มกลางสำหรับการบริการ ประชาชน รวมถึงการพัฒนาแพลตฟอร์มพื้นฐานที่หน่วยงานภาครัฐสามารถใช้งานร่วมกันได้ การพัฒนา มาตรฐานร่วม การใช้ Open Source Framework และการใช้ Open ซอฟต์แวร์ ซึ่งมีความจำเป็นต้องมีการ ประกาศมาตรฐานและแนวทางดำเนินงานสำหรับการประยุกต์ใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลในแผนงานระดับชาติ

- **การเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ** โดยส่งเสริมให้มีการเชื่อมโยง และการบูรณาการระบบดิจิทัลผ่านเทคโนโลยีสำคัญต่าง ๆ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และการที่อุปกรณ์ต่าง ๆ สิ่งต่าง ๆ ได้ถูกเชื่อมโยงทุกสิ่งทุกอย่างสู่โลกอินเทอร์เน็ต (Internet of Things) เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน ข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และสามารถนำไปพัฒนาบริการสาธารณะได้

- **การพัฒนาบุคลากรทั้งในด้านทักษะและทัศนคติ** โดยยกระดับบุคลากรด้านดิจิทัลให้เท่าทันต่อ นวัตกรรม พัฒนาผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคขั้นสูง การแต่งตั้งประธานฝ่ายกลยุทธ์ดิจิทัล (Chief Digital Strategy Officers) จากกระทรวงต่าง ๆ เพื่อดำเนินการตามแผน รวมถึงส่งเสริมให้บุคลากรมีทัศนคติด้านดิจิทัลที่ดี ในการเสนอความคิดและรูปแบบการทำงานใหม่ ๆ และสนับสนุนให้ผู้เชี่ยวชาญที่ไม่ใช่สายงานดิจิทัลเข้าใจถึง

ความเป็นไปได้ในการทำงานในรูปแบบใหม่ หรือในรูปแบบที่แตกต่างจากเดิม ตลอดจนการปลูกฝังการเรียนรู้แบบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (best practice) ของต่างประเทศ เพื่อนำมาพัฒนาบริการภาครัฐอย่างต่อเนื่อง

- การปรับปรุงเครื่องมือ กลไก และกฎหมาย โดยจัดเตรียมเครื่องมือดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เพื่อส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินโครงการร่วมกับภาคเอกชน และสถาบันวิจัยที่มีศักยภาพ (IPublic-Private Partnerships: PPPs) รวมถึงการให้ความสำคัญในการปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานแบบดิจิทัล

- การเปิดเผยข้อมูลและการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐเพื่อสร้างความโปร่งใส รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อม (Ecosystem) ใหม่ที่ภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาชนสามารถร่วมมือกันได้ และมีการรับฟังความเห็นจากประชาชน เพื่อสร้างและพัฒนานวัตกรรมบริการที่ดีขึ้นร่วมกับภาคประชาชน (Co-creating)

ทั้งนี้ จากการศึกษาประเทศผู้นำในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล ประกอบกับการศึกษาแนวทางการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลอีกกว่า 20 ประเทศ มีข้อสังเกตที่น่าสนใจ คือ การพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศต่าง ๆ มีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน แตกต่างเพียงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและแนวทางการดำเนินงาน ซึ่งการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของนานาประเทศ สามารถสรุปการดำเนินงานภายใต้โครงการเชิงบูรณาการเป็น 7 โครงการหลักสำคัญ ได้ดังนี้

Citizen Platform

แพลตฟอร์มกลางที่รวบรวมข้อมูลและงานบริการต่าง ๆ เพื่อประชาชน โดยบูรณาการระหว่างหน่วยงาน สามารถหาข้อมูลสำหรับการดำเนินชีวิต รวมถึงทำธุรกรรมออนไลน์ไว้ในเว็บไซต์เดียวกัน เพื่อให้สะดวกต่อการเข้าถึงข้อมูลและบริการของภาครัฐ

Business Platform

แพลตฟอร์มกลางที่รวบรวมข้อมูลและงานบริการต่าง ๆ เพื่อภาคธุรกิจ โดยบูรณาการระหว่างหน่วยงาน สามารถหาข้อมูลสำหรับการดำเนินธุรกิจ รวมถึงธุรกรรมออนไลน์ไว้ในเว็บไซต์เดียวกัน เพื่อให้สะดวกต่อการเข้าถึงข้อมูลและบริการของภาครัฐ

Open Data Platform

แพลตฟอร์มกลางที่รวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลจากทุกหน่วยงานภาครัฐไว้ในเว็บไซต์เดียวกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ภาคประชาชนและภาคธุรกิจนำข้อมูลไปพัฒนาหรือคิดค้นต่อยอดธุรกิจของตน รวมทั้งเป็นการเพิ่มศักยภาพการใช้ข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล และการแบ่งปันข้อมูลร่วมกัน

Data Exchange Platform

ระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เพื่อการแลกเปลี่ยนที่รวดเร็ว ถูกต้อง และน่าเชื่อถือ โดยอาจเป็นการเก็บข้อมูลไว้ในฐานข้อมูลกลางหรือแลกเปลี่ยนโดยตรง ซึ่งหน่วยงานสามารถนำข้อมูลที่ได้รับการอนุมัติไปใช้ต่อ เช่น นำไปใช้กรอกข้อมูลอัตโนมัติ หรือนำไปเผยแพร่บนแพลตฟอร์มข้อมูลสำหรับข้อมูลแบบเปิด (Open Data Platform) ได้

e-Authentication

ระบบการลงทะเบียน การยืนยันตัวตน และการระบุสิทธิการเข้าถึงข้อมูลเมื่อต้องการใช้บริการภาครัฐผ่านระบบออนไลน์ได้ทุกบริการแทนการสร้างบัญชีใหม่ทุกครั้งที่ต้องการทำธุรกรรมออนไลน์กับภาครัฐ ทำให้เจ้าของบัญชีสามารถเพิ่มเติมหรือแก้ไขข้อมูลส่วนบุคคลได้ตลอดเวลา อีกทั้งระบบจะทำการอัปเดตข้อมูลที่มีการเปลี่ยนแปลงไปยังหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยงาน เป็นการลดขั้นตอนในการทำงานซ้ำซ้อน

e-Procurement

เว็บไซต์กลางสำหรับรวบรวมการจัดซื้อจัดจ้าง มีแค่ตตาล็อกสินค้าและงานบริการให้เลือกซื้อ พร้อมให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า โดยแบ่งเป็นหมวดหมู่ ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี ด้านอสังหาริมทรัพย์ ด้านการท่องเที่ยว ด้านกฎหมาย และสำหรับธุรกิจขนาดย่อม (SMEs) ทำให้หน่วยงานภาครัฐสามารถค้นหาและจัดซื้อสินค้าและบริการที่มีคุณภาพได้อย่างสะดวกในราคาที่คุ้มค่า

Crowdsourcing

เว็บไซต์กลางของภาครัฐใช้เป็นช่องทางออนไลน์อย่างเป็นทางการ เพื่อการแลกเปลี่ยน รับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของประชาชนและภาคธุรกิจ ทั้งในมิติของการร่วมกันออกแบบบริการและการร่วมกันจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2. พัฒนาการรัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย

ประเทศไทยเล็งเห็นความสำคัญในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมถึงเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ มาส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารงานหน่วยงานภาครัฐและการให้บริการประชาชนมาอย่างต่อเนื่อง ดังสะท้อนให้เห็นได้จากการพัฒนาทางด้านกฎหมาย การปรับเปลี่ยนโครงสร้างเชิงองค์กร การจัดทำแผนระดับชาติ และการดำเนินโครงการสำคัญต่าง ๆ

โดยในปี พ.ศ. 2538 ประเทศไทยได้จัดทำและประกาศใช้นโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT2000) และ ปี พ.ศ. 2540 มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ที่มุ่งเน้นให้ภาครัฐเปิดเผยข้อมูลเพื่อสร้างความโปร่งใส และให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานของภาครัฐ ประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านระบบสื่อสารโทรคมนาคมและเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยในช่วงเวลาดังกล่าวมีการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาเครือข่ายไทยสาร ระบบเครือข่ายสารสนเทศของภาครัฐ (Government Information Network: GIN) ระบบบริการสืบค้นทะเบียนพาณิชย์และงบดุลออนไลน์ ระบบฝาก-ถอนเงินแบบต่างสาขา การซื้อ-ขายหลักทรัพย์ออนไลน์ และการเริ่มใช้บัตรประจำตัวประชาชนอิเล็กทรอนิกส์แบบอเนกประสงค์ (Smart Card)

ต่อมา รัฐบาลให้ความสำคัญกับการพัฒนาธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์บนพื้นฐานของความมั่นคงและปลอดภัยสำหรับให้บริการประชาชน จึงมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 พระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ พ.ศ. 2549 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรม

อิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยวิธีการแบบปลอดภัยในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2553 ตามลำดับ โดยมีสำนักงานคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) ในปัจจุบัน ทำหน้าที่วางนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าว แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้กำหนดให้มีการยกระดับการพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ประกอบกับแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2545-2549 ได้มุ่งเน้นการพัฒนาบริการอิเล็กทรอนิกส์ในด้านต่าง ๆ เช่น ระบบหนังสือเดินทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Passport) ระบบชำระภาษีออนไลน์ที่เชื่อมโยงกับเลขประจำตัวประชาชน 13 หลัก และระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐ (GFMIS) รวมถึงการริเริ่มโครงการสำคัญต่าง ๆ ได้แก่ โครงการพัฒนาระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Procurement: e-GP) โครงการจัดตั้งศูนย์ แลกเปลี่ยนข้อมูลภาครัฐ (Government Data Exchange : GDX) โครงการพัฒนาและจัดทำมาตรฐานซอฟต์แวร์กลางเพื่อการบริหารของภาครัฐ (ระบบ back office) โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ (National Spatial Data Infrastructure) และโครงการจัดตั้งสถาบัน e-Government

จากนั้นรัฐบาลได้มีการยกระดับโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศภาครัฐ โดยการประกาศนโยบายบรรดแบนด์แห่งชาติ และมุ่งเน้นการดำเนินงานแบบบูรณาการของหน่วยงานราชการ โดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ได้ระบุถึงการขยายโครงข่ายการให้บริการโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมถึงการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานของทุกส่วนราชการ และในแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552-2556 ยุทธศาสตร์ที่ 4 เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อสนับสนุนการสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารและการพัฒนาบริการอิเล็กทรอนิกส์ของภาครัฐแบบบูรณาการ จึงได้มีการพัฒนาระบบงานและแพลตฟอร์มกลางภาครัฐต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ ระบบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์กลาง ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ระบบการเชื่อมโยงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ณ จุดเดียวของประเทศไทย (National Single Window: NSW) ระบบศูนย์กลางในการทำธุรกรรมข้ามธนาคาร (Interbank Transaction Management and Exchange: ITMX) และระบบเว็บไซต์กลางการบริการภาครัฐ เป็นต้น

โดยในช่วงเวลาดังกล่าว รัฐบาลยังได้เล็งเห็นความสำคัญของการยกระดับภาครัฐไปสู่การเป็นรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ จึงได้จัดตั้งสำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) (สรอ.) ในสังกัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งได้รับโอนอำนาจหน้าที่และกิจการของสำนักบริการเทคโนโลยีสารสนเทศภาครัฐ (สบทร.) ในสังกัดสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีหน้าที่ให้บริการและบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในส่วนที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ การให้บริการระบบคลาวด์ภาครัฐ (Government Cloud) การยกระดับการให้บริการระบบเครือข่ายสื่อสารข้อมูลเชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐ (Government Information Network: GIN) และการพัฒนาระบบประชุมทางไกลผ่านเครือข่ายภาครัฐ (GIN Conference) เป็นต้น โดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ยังคงได้ให้ความสำคัญในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาเพิ่มประสิทธิภาพ

การบริหารจัดการภาครัฐอย่างต่อเนื่องและยังได้มีการจัดทำ (ร่าง) แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2557-2561 อีกด้วย

ต่อมา รัฐบาลได้มีความพยายามในการปรับปรุงประสิทธิภาพกระบวนการภาครัฐและบริการประชาชนให้มีความสะดวกรวดเร็วและลดภาระของประชาชน รวมถึงเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบธุรกิจ จึงมีพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาขออนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558 เพื่อกระตุ้นให้หน่วยงานภาครัฐเร่งขับเคลื่อนการพัฒนาการออกเอกสารและการให้บริการในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Services) แก่ประชาชนและผู้ประกอบการอย่างเต็มรูปแบบ โดยสามารถลดขั้นตอนการดำเนินงานลงได้ ร้อยละ 30-50 จำนวน 63 หน่วยงาน รวม 532 ใบอนุญาต ลดระยะเวลาการดำเนินงานเฉลี่ยได้ร้อยละ 41.71 และลดรายการเอกสารที่เรียกจากประชาชนได้ 1,212 รายการ จากส่วนราชการ 58 หน่วยงาน รวม 530 ใบอนุญาต โดยมีหน่วยงานที่สามารถยกเลิกการขอสำเนาบัตรประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้านได้ครบทุกงานบริการจำนวน 60 หน่วยงาน และได้ดำเนินการออกเอกสารหลักฐานของทางราชการผ่านระบบดิจิทัลใน 5 ประเภทเอกสาร โดยเน้นเอกสารที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและอำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจ ได้แก่ ใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ (e-Certificate) บัตรที่ออกให้ประชาชน (e-card) ใบรับ/ใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์ (e-Receipt /e-Tax Invoice) ใบรับรองแพทย์ (e-Medical Certificate) และใบมอบอำนาจ (e-Proxy) (ข้อมูล ณ วันที่ 6 มกราคม 2563) จากผลการดำเนินงานดังกล่าว ยังมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาการบริการประชาชนในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ให้ครบถ้วนสมบูรณ์และครอบคลุมทุกหน่วยงาน จากนั้นได้มีการตราพระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 พร้อมทั้งจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล โดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ยังคงมุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาปรับปรุงการบริหารจัดการภายในองค์กรภาครัฐ เพื่อให้การบริหารงานและการให้บริการภาครัฐมีประสิทธิภาพมากขึ้น ควบคู่กันนั้นรัฐบาลได้เร่งยกระดับภาครัฐไทยไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล (Digital Government Transformation) จึงได้มีการโอนย้ายสำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์จากกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมมาเป็นสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (สพร.) สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี พร้อมทั้งได้มีการประกาศพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 โดยมุ่งเน้นการปรับปรุงการบริหารจัดการและบูรณาการข้อมูลภาครัฐและการทำงานให้มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกันอย่างมั่นคงปลอดภัยและมีธรรมาภิบาล โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกในการให้บริการประชาชน จึงได้มีการประกาศใช้แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลระยะ 3 ปี พ.ศ. 2559-2561 ที่มีเป้าหมายในการบูรณาการระหว่างหน่วยงานให้มีการดำเนินการแบบอัจฉริยะและพัฒนาบริการสาธารณะที่ยึดหลักประชาชนเป็นศูนย์กลาง โดยในช่วงเวลาดังกล่าวมีการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาระบบภาษีไปไหนระบบการจ่ายเงินผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) และระบบการชำระเงินและโอนเงินแบบทันที (PromptPay) รวมถึงการจัดตั้งศูนย์กลางบริการภาครัฐสำหรับประชาชน (GoVChannel) การออกสำเนาทะเบียนการค้าเป็นสิ่งพิมพ์ผ่านธนาคาร การพัฒนาระบบโอนเงินผ่านการทำธุรกรรมทางการเงินผ่านระบบดิจิทัล

(Mobile Banking) ที่นำไปสู่การยกเลิกค่าธรรมเนียมโอนเงินธนาคาร การออกมาตรฐานแอปพลิเคชันภาครัฐ สำหรับอุปกรณ์เคลื่อนที่ 1.0 การออกมาตรฐานเว็บไซต์เวอร์ชัน 2.0 และการจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีทั้งหมดภายในองค์กร (Big Data) เป็นต้น ซึ่งต่อมาได้มีการจัดทำ (ร่าง) แผนพัฒนาโร้บดดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2560-2564 มีเป้าหมายในการยกระดับการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลอย่างต่อเนื่องให้เป็นไปตามกรอบที่วางไว้ โดยในช่วงเวลาดังกล่าว สพร. ได้พัฒนาศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกลางภาครัฐ (Government Data Exchange: GDX) ให้เป็นแพลตฟอร์มดิจิทัลกลางที่ทุกส่วนราชการสามารถใช้เชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลดิจิทัล สำหรับนำไปใช้ให้บริการประชาชนและการดำเนินงานอื่น ๆ ตามภารกิจภายใต้มาตรฐานเดียวกัน นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลกลางสำหรับบริการภาครัฐกิจ (Biz Portal) ซึ่งผู้ประกอบการสามารถขอรับบริการต่าง ๆ ได้แบบเบ็ดเสร็จ

จากการดำเนินงานตามแผนพัฒนาโร้บดดิจิทัลที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้วิเคราะห์และวัดผลการดำเนินงาน รวมทั้งสิ้น 75 โครงการ พบว่า มีโครงการที่เสร็จสมบูรณ์ ร้อยละ 12 โครงการที่เสร็จบางส่วน ร้อยละ 47 โครงการที่อยู่ระหว่างดำเนินการ ร้อยละ 22 และโครงการที่ไม่ดำเนินการ ร้อยละ 19 และพบปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ 7 ด้าน ได้แก่ ด้านข้อมูล ด้านกฎระเบียบ ด้านบุคลากร ด้านการใช้งาน ด้านงบประมาณ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านนโยบาย โดยมีปัญหาหลักในการดำเนินโครงการ คือ ปัญหาด้านข้อมูล จึงนับเป็นความท้าทายที่สำคัญในการดำเนินนโยบายและการวางแผน เพื่อพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐที่จะต้องมีการปรับปรุงข้อมูลให้มีความถูกต้องและได้มาตรฐาน รวมถึงให้มีการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานได้

สาระสำคัญของแผนพัฒนาโร้บดดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ.2563-2565

1. วิสัยทัศน์

“รัฐบาลดิจิทัลเปิดเผย เชื่อมโยง และร่วมกันสร้างบริการที่มีคุณค่าให้ประชาชน”

2. ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยกระดับคุณภาพการให้บริการแก่ประชาชนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

ยุทธศาสตร์ที่ 1 มุ่งเน้นการพัฒนาบริการดิจิทัลที่มีคุณภาพสำหรับประชาชน โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานรัฐมีทัศนคติด้านดิจิทัล (Digital Mindset) มีความพร้อมและศักยภาพในการพัฒนาบริการดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพ การจัดตั้งศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลดิจิทัล และทะเบียนดิจิทัลระหว่างหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งการเพิ่มความมั่นคงปลอดภัยในการใช้บริการดิจิทัลของประชาชนด้วยการปกป้องคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน ความปลอดภัยในการยืนยันตัวตนทางดิจิทัลสำหรับการทำธุรกรรมทางดิจิทัล เพื่อให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในการใช้บริการดิจิทัลภาครัฐ อันนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งด้านระยะเวลาที่สะดวกรวดเร็ว ลดภาระการเดินทาง และความพึงพอใจสูงสุดจากการรับบริการจากภาครัฐในสังคมดิจิทัล

ยุทธศาสตร์ที่ 2 อำนวยความสะดวกภาคธุรกิจไทยด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่ออำนวยความสะดวกภาคธุรกิจไทย ซึ่งถือเป็นหนึ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้ภาคธุรกิจสามารถลดต้นทุนและลดระยะเวลาในการประกอบธุรกิจ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจ โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยตลอดกระบวนการธุรกิจ ตั้งแต่การรับคำขออนุญาตผ่านระบบดิจิทัลเพื่อลดระยะเวลาและลดเอกสารที่ภาคธุรกิจต้องจัดเตรียม การพัฒนาระบบเอกสารและใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการสร้างโอกาสในการทำธุรกิจ โดยส่งเสริมให้เกิดการนำข้อมูลไปพัฒนาบริการและนวัตกรรมที่จะเป็นประโยชน์ต่อประเทศในด้านต่าง ๆ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ผลักดันให้เกิดธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐในทุกกระบวนการทำงานของรัฐ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ให้ความสำคัญกับการปรับปรุงกระบวนการทำงานของภาครัฐ เพื่อให้สามารถพัฒนาบริการประชาชนหรือบริหารจัดการภายในภาครัฐด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเต็มศักยภาพ โดยเป็นการส่งเสริมและผลักดันตั้งแต่ต้นกระบวนการ คือ การจัดทำข้อมูลภาครัฐให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัลเพื่อรองรับการแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงในการให้บริการประชาชน การปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายเพื่อให้สามารถเปิดเผย แลกเปลี่ยนข้อมูลได้อย่างถูกต้องเป็นไปตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ จนถึงกระบวนการส่งเสริมให้ภาครัฐเปิดเผยข้อมูลผ่านศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ เพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงาน โดยเฉพาะข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในทุกขั้นตอน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนากลไกการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนร่วมขับเคลื่อนรัฐบาลดิจิทัล

ยุทธศาสตร์ที่ 4 มุ่งเน้นการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนรัฐบาลดิจิทัล ผ่านการแสดงความคิดเห็น หรือเสนอแนวทาง หรือนโยบายการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลผ่านช่องทางดิจิทัลที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ โดยครอบคลุมการเสนอความคิดเห็นและการติดตามผลในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ การมีส่วนร่วมในบริการภาครัฐ การมีส่วนร่วมในโครงการและการใช้งบประมาณ และการมีส่วนร่วมในการออกกฎหมายสาธารณะ เป็นต้น รวมทั้งการปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดรัฐบาลดิจิทัลที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

**การเตรียมความพร้อมในการให้บริการในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์
ของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์⁴**

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) มีแนวคิดจะพัฒนาการให้บริการของผู้ประกอบการในตลาดทุนเป็นรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ (digital services) อย่างครบวงจรให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับทุกภาคส่วนและพัฒนาการให้บริการต่าง ๆ แก่ผู้รับบริการอย่างเหมาะสม พร้อมทั้งมีเป้าหมายในการให้บริการอิเล็กทรอนิกส์ครบวงจร โดยเริ่มโครงการรับและออกหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เต็มรูปแบบตั้งแต่ไตรมาสที่ 3 ของปี 2564

โดยสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากภาคธุรกิจในตลาดทุนเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนาการให้บริการในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ (digital services) เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2564 ณ โรงแรมคาร์ลตัน โฮเทล แบงคอก สุขุมวิท โดยมีผู้แทนจากภาคธุรกิจ ได้แก่ สภาธุรกิจตลาดทุนไทย สมาคมบริษัทหลักทรัพย์ไทย สมาคมบริษัทจัดการลงทุน สมาคมบริษัทจดทะเบียนไทย สมาคมตลาดตราสารหนี้ไทย สมาคมธนาคารไทย สมาคมธนาคารนานาชาติ สมาคมประกันชีวิตไทย สมาคมดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งประเทศไทย ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ สถาบันจัดอันดับความน่าเชื่อถือ และผู้แทนจากบริษัทหลักทรัพย์นายหน้าซื้อขายหน่วยลงทุน รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการระบบราชการ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ และสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) มาร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะไปพัฒนาการให้บริการดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

นอกจากนั้น นายจินตพันธุ์ ทังสุบุตร ผู้อำนวยการกองพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้ร่วมบรรยายในหัวข้อ “ร่างพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.” เพื่อให้ภาคธุรกิจเข้าใจทิศทางและนโยบายในการนำวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ เพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการของภาครัฐและเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน

นางสาวรีนวัต สุวรรณมงคล เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ได้กล่าวถึงการเตรียมความพร้อมในการให้บริการในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ว่า สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ตระหนักดีว่าเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญกับทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการดำเนินชีวิตของประชาชน และยังเป็นการสร้างโอกาสทางธุรกิจให้กับภาคเอกชน สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์จึงมีแผนพัฒนาบริการในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้บริการกับทุกภาคส่วนอย่างครบวงจร ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนได้รับบริการที่สะดวกและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น และช่วยลดต้นทุนของกระบวนการดำเนินงาน

⁴ สำนักข่าวไทยแลนด์พลัส ออนไลน์. (29 มีนาคม 2564). ก.ล.ต. พร้อมผลักดันการให้บริการในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ (digital services) เต็มรูปแบบ มุ่งสู่ตลาดทุนดิจิทัล. สืบค้น 19 พฤศจิกายน 2564 จาก <https://www.thailandplus.tv/archives/303689>

และการให้บริการของภาครัฐกิจในตลาดทุนให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เพื่อให้สอดคล้องกับ
แนวทางการทบทวนกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน (Regulatory Guillotine) เพื่อผลักดันให้เกิดตลาดทุน
ดิจิทัลอย่างแท้จริง รวมทั้งยังต้องคำนึงถึงความปลอดภัยทางไซเบอร์ และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
โดยสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์จะนำข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมงาน
ไปพัฒนาให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมในอนาคตต่อไป

กฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการให้บริการภาครัฐ⁵

ในต่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลงระบบการทำงานภาครัฐ โดยการนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาประยุกต์ใช้ในการให้บริการเพื่อนำไปสู่การพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (digital transformation to E-Government) โดยมีการปรับปรุงกฎหมายให้เอื้อต่อการนำเทคโนโลยีมาใช้พัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของรัฐบาล และรับรองให้การบริการประชาชนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์มีผลตามกฎหมายเช่นเดียวกับการดำเนินการด้วยตนเองผ่านเอกสาร กฎหมายต่างประเทศที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาการนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาประยุกต์ใช้ในการให้บริการภาครัฐมีตัวอย่าง ดังนี้

1. สหภาพยุโรป

กฎหมายกลางสหภาพยุโรปว่าด้วยวิธีการระบุตัวตนทางอิเล็กทรอนิกส์และการดำเนินการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ที่น่าเชื่อถือ (Regulation (EU) No 910/2014)⁶ เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (E-Government) ในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป โดยเป็นกฎหมายซึ่งกำหนดวิธีการระบุตัวตนทางอิเล็กทรอนิกส์ (electronic identification) และมาตรฐานการดำเนินการสำคัญเกี่ยวกับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ 6 ประเภท คือ 1) การลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-Signature) 2) การเข้าถึงเว็บไซต์โดยไม่ต้องใช้ชื่อผู้ใช้และรหัสผ่าน (Qualified Web Authentication Certificate) 3) การประทับรับรองเวลาอิเล็กทรอนิกส์ (e-Timestamping) 4) ตราประทับอิเล็กทรอนิกส์ (e-Sea) 5) บัตรประชาชนในรูปแบบสมาร์ทการ์ด (e-ID) และ 6) บริการจัดส่งลงทะเบียนทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Registered Delivery System) โดยกฎหมายฉบับนี้ได้รับการยอมรับว่าเป็นกฎหมายสำคัญ ซึ่งวางพื้นฐานในการพัฒนากระบวนการในการนำเทคโนโลยีมาสร้างสิ่งใหม่ (digital transformation) ของสหภาพยุโรป และมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกฎหมายของสหภาพยุโรปให้รองรับการติดต่อระหว่างรัฐและเอกชนด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่ปลอดภัย

2. ประเทศนอร์เวย์

ประเทศนอร์เวย์ริเริ่มการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (E-government) เมื่อปี 2548 ด้วยโครงการ eRule Project ซึ่งเป็นโครงการศึกษาทบทวนกฎและกฎหมายทุกฉบับ เพื่อค้นหาข้อกฎหมายหรือประเด็นกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการทำงานและติดต่อสื่อสารระหว่างรัฐและเอกชน โดยโครงการนี้นำมาสู่การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายหลายฉบับ โดยเฉพาะการแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดิน (Public Administration Act) ในหลายจุด เพื่อให้การดำเนินการด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้รับการรับรองทางกฎหมาย เช่น การแจ้งเตือนผลการพิจารณาของเจ้าหน้าที่รัฐด้วยระบบ

⁵ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (17 มีนาคม 2564). รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย [หนังสือราชการ].

⁶ Regulation (EU) No 910/2014 of the European Parliament and of the Council of 23 July 2014 on electronic identification and trust services for electronic transactions in the internal market and repealing Directive 1999/93/EC OJ L 257. European Union.

อิเล็กทรอนิกส์สามารถกระทำได้หากประชาชนได้แจ้งความจำนงไว้ นอกจากนี้การแก้ไขกฎหมายที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งทำให้การติดต่อราชการด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มีผลทางกฎหมาย และได้รับการยอมรับจากประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐมากขึ้น คือ การแก้ไขคำนิยามของคำว่า “Written” ซึ่งเป็นรูปแบบการสื่อสารในลักษณะที่เป็นหนังสือหรือเป็นลายลักษณ์อักษร ให้มีความหมายรวมถึงการสื่อสารในรูปแบบทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วย

3. ประเทศเนเธอร์แลนด์

ประเทศเนเธอร์แลนด์เริ่มการพัฒนาไปสู่ E-government ในปี 2547 ด้วยการตรากฎหมาย Electronic Announcement Act ขึ้น เพื่อกำหนดหน้าที่ให้หน่วยงานรัฐต้องเผยแพร่เอกสารราชการที่เป็นสิ่งพิมพ์อย่างเป็นทางการ (official publications) ผ่านช่องทางออนไลน์ในรูปแบบเอกสารดิจิทัล โดยล่าสุดรัฐบาลของประเทศเนเธอร์แลนด์มีแผนการที่จะแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติฉบับนี้เพื่อพัฒนาเครือข่ายการแจ้งแก่ทุกครัวเรือนโดยทางอีเมลแทนการส่งไปรษณีย์ และเช่นเดียวกันกับประเทศนอร์เวย์ ประเทศเนเธอร์แลนด์ได้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดินในปี 2547 เพื่อสร้างกลไกกฎหมายที่รองรับการใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่รัฐ นอกจากนี้ในปี 2560 รัฐสภาได้ออกกฎหมายว่าด้วยรัฐบาลดิจิทัล (Digital Government Law) เพื่อกำหนดมาตรฐานในการจัดการข้อมูลและความปลอดภัย

**รายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น
ร่างพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.**

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. จากผู้เกี่ยวข้องซึ่งเป็นประชาชนทั่วไป ตั้งแต่วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๓ ถึงวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๔ รวมระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็น ๙๗ วัน ผ่าน ๔ ช่องทาง ดังนี้

- (๑) การรับฟังความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (www.krisdika.go.th)
 - (๒) การรับฟังความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย (www.lawreform.go.th)
 - (๓) การกระจายแบบสอบถาม (Google Forms) ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น แอปพลิเคชัน Line Facebook โดยมีผู้แสดงความคิดเห็น ๘๒ คน
 - (๔) การรับฟังความคิดเห็นผ่านทางเว็บไซต์ระบบกลางทางกฎหมาย Alpha version (www.lawtest.go.th) โดยมีผู้แสดงความคิดเห็น ๓๒ คน
- นอกจากนั้น ได้รับฟังความคิดเห็นโดยการส่งหนังสือสอบถามความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมจำนวน ๕๖ หน่วยงาน สรุปผลการรับฟังความคิดเห็นและคำชี้แจงของสำนักงานฯ ได้ดังต่อไปนี้

ประเด็น	ความคิดเห็นและข้อสังเกต	คำชี้แจง
๑. ความเห็นต่อ ร่างพระราชบัญญัติฯ โดยรวม	๑.๑ ทุกหน่วยงานและประชาชนที่ร่วมแสดงความคิดเห็นเห็นด้วยกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติฯ	
	๑.๒ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เห็นว่า เนื่องจากประเทศไทยมีกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการของรัฐและการดำเนินการในรูปแบบดิจิทัลหลายฉบับ ควรดำเนินการให้มีความสอดคล้องและสนับสนุนซึ่งกันและกัน	สำนักงานฯ เห็นพ้องด้วย โดยร่างมาตรา ๓ ได้บัญญัติขึ้นเพื่อขจัดความซ้ำซ้อนของกฎหมาย รวมถึงร่างมาตรา ๑๐ วรรคหนึ่ง ก็ได้นำหลักการตามมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ มาใช้บังคับ
	๑.๓ ประชาชนทั่วไปที่ร่วมแสดงความคิดเห็น ผ่าน Google Forms และระบบกลาง มีข้อสังเกตว่า กฎหมายนี้ต้องการโครงสร้างพื้นฐานทางด้านอิเล็กทรอนิกส์ที่มีคุณภาพและเสถียรภาพค่อนข้างสูง อยู่บนพื้นฐานของความปลอดภัย การรักษาความลับ ความรวดเร็ว และต้องใส่ใจกับระบบโครงสร้างพื้นฐานและงบประมาณที่จะใช้และการจัดซื้อจัดจ้างเป็นอย่างดี นอกจากนี้ ความสำเร็จของกฎหมายนี้ขึ้นอยู่กับความพยายามในการเรียนรู้และปรับใช้ของหน่วยงานให้ได้ตามประโยชน์ของนวัตกรรมเทคโนโลยี	สำนักงานฯ เห็นด้วยกับข้อสังเกตดังกล่าว การกำหนดวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามร่างมาตรา ๑๔ จึงคำนึงถึงความเชี่ยวชาญในหลายด้านประกอบกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านเทคนิค ด้านกฎหมาย และด้านการบริหารงานภาครัฐ

⁷ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (31 มีนาคม 2564). เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. [หนังสือราชการ]. (นร 0503/15195).

ประเด็น	ความคิดเห็นและข้อสังเกต	คำชี้แจง
<p>๒. ร่างมาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด ๙๐ วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป</p>	<p>กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพลังงาน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร และประชาชนทั่วไปที่ร่วมแสดงความเห็น ผ่าน Google Forms และระบบกลาง มีข้อสังเกตว่าการกำหนด ๙๐ วันก่อนการใช้บังคับเป็นระยะเวลาที่สั้นไป ไม่เพียงพอต่อการเตรียมการเพื่อปฏิบัติตามกฎหมาย โดยในฝั่งของหน่วยงานรัฐ ต้องใช้เวลาในการจัดเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรและงบประมาณ รวมถึงการหาระบบที่เหมาะสมสำหรับการใช้งาน ศึกษาวิธีการใช้งาน ทดลองระบบ และฝึกอบรมบุคลากรในการใช้งาน เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในฝั่งประชาชนก็ยังคงต้องการการประชาสัมพันธ์และการศึกษาวิธีการใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่หน่วยงานกำหนด เพื่อให้ยื่นคำร้องและดำเนินการอย่างถูกต้อง</p>	<p>การใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ในระยะเริ่มต้นไม่จำเป็นต้องใช้ระบบที่มีความซับซ้อน โดยอาจเริ่มจากการอำนวยความสะดวกโดยมีช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ให้ประชาชนสามารถติดต่อกับภาครัฐได้ เช่น การกำหนดอีเมลกลางของหน่วยงานของรัฐ ในการรับส่งข้อมูลและเอกสาร ตลอดจนเว็บไซต์หน่วยงานซึ่งมีอยู่แล้วในปัจจุบัน การกำหนดระยะเวลา ๙๐ วัน จึงเป็นไปเพื่อให้เกิดการเริ่มต้นการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ของภาครัฐเพื่อที่จะให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนได้โดยเร็ว</p>
<p>๓. ร่างมาตรา ๓ การกำหนดให้ไม่ต้องปฏิบัติตามหมวด ๔ แห่งพระราชบัญญัติธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔</p>	<p>๓.๑ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเห็นว่าร่างมาตรา ๓ การกำหนดให้ไม่ต้องปฏิบัติตามหมวด ๔ แห่งพระราชบัญญัติธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ อาจส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือ หรือความชอบด้วยกฎหมายของการปฏิบัติราชการตามร่างพระราชบัญญัติฯ ได้ เนื่องจากการทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์เดิมมีพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔ และพระราชบัญญัติธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติงานของภาครัฐไว้อยู่แต่เดิมแล้ว</p>	<p>วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่จะมีการดำเนินการตามร่างพระราชบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐสามารถเริ่มดำเนินการได้ทุกหน่วยงาน ซึ่งแต่ละหน่วยงานมีความพร้อมในการดำเนินการอยู่ในระดับที่แตกต่างกัน วิธีการที่จะกำหนดจึงต้องสามารถรองรับมาตรฐานการดำเนินการขั้นพื้นฐานด้วยกรณีนี้ จึงจำเป็นต้องกำหนดยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามหมวด ๔ ของพระราชบัญญัติธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ เพื่อให้ทุกหน่วยงานสามารถดำเนินการตามวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่กำหนดต่อไปได้</p>

ประเด็น	ความคิดเห็นและข้อสังเกต	คำชี้แจง
	<p>๓.๒ กระทรวงพาณิชย์ เห็นว่า หากจะกำหนดให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทนหมวด ๔ แห่งพระราชบัญญัติธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ ก็จำเป็นจะต้องกำหนดเนื้อหาให้ครอบคลุมทุกประเด็นสำคัญ ตามที่กำหนดในหมวดดังกล่าวด้วย</p>	<p>บทนิยามคำว่า “ขออนุญาต” และ “อนุญาต” ในร่างมาตรา ๕ ของร่างพระราชบัญญัติฯ ครอบคลุมถึงคำขอการอนุญาต การจดทะเบียน คำสั่งทางปกครอง การชำระเงิน การประกาศหรือการดำเนินการใด ๆ ตามกฎหมายกับหน่วยงานของรัฐหรือโดยหน่วยงานของรัฐ ในมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ แล้ว สำหรับหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๔๙ ไม่ประสงค์ให้นำมาใช้กับการดำเนินการตามร่างพระราชบัญญัตินี้ เนื่องจากยังมีบางกรณีที่ไม่สอดคล้องกับแนวทางการให้บริการภาครัฐทางดิจิทัลตามเจตนารมณ์ของร่างพระราชบัญญัตินี้ เช่น มาตรา ๓ (๒) และมาตรา ๙ เป็นต้น</p>
	<p>๓.๓ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เห็นว่า การกำหนดข้อยกเว้นในร่างมาตรา ๓ ไม่ควรกำหนดโดยมติคณะรัฐมนตรี แต่ควรเป็นการกำหนดโดยกฎหมายที่มีลำดับศักดิ์เท่าเทียมกันหรือสูงกว่า</p>	<p>การกำหนดข้อยกเว้นโดยมติคณะรัฐมนตรีจะมีความยืดหยุ่นและพร้อมนำมาปรับใช้ได้อย่างรวดเร็วเมื่อมีเหตุผลความจำเป็น แต่การกำหนดตายตัวไว้ในกฎหมายหรือกฎกระทรวงต้องใช้ระยะเวลานานในการแก้ไขเพิ่มเติม รวมทั้งยังขาดความยืดหยุ่นที่จะปรับเปลี่ยนตามความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของเทคโนโลยีด้วย</p>

ประเด็น	ความคิดเห็นและข้อสังเกต	คำชี้แจง
๔. ร่างมาตรา ๔ ขอบเขตการใช้บังคับร่างพระราชบัญญัติ	สภาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งประเทศไทย เห็นว่า ร่างมาตรา ๔ แม้จะยกเว้นให้แก่หน่วยงานของรัฐในฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ องค์กรอัยการ และหน่วยงานอื่นของรัฐที่กำหนดในกฎกระทรวงแล้ว แต่อย่างไรก็ดี องค์กรในฝ่ายตุลาการหรือศาล ได้เริ่มนำวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปฏิบัติงานแล้ว ดังนั้น เพื่อการบูรณาการและปฏิรูปประเทศไปสู่ยุคดิจิทัล จึงเห็นสมควรให้หน่วยงานรัฐทุกภาคส่วนปฏิบัติราชการโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งอาจกำหนดเป็นช่วงระยะเวลาในการดำเนินการเพื่อให้หน่วยงานได้เตรียมความพร้อมและกำหนดระยะเวลาที่จะใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างเต็มรูปแบบ	ร่างพระราชบัญญัตินี้มีได้กำหนดห้ามหรือกระหนาบต่อการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ทำอยู่ในปัจจุบันของหน่วยงานของรัฐที่ได้รับยกเว้นแต่อย่างใด โดยหน่วยงานเหล่านั้นยังคงปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามเดิมต่อไปได้ เช่น การออกข้อกำหนดของศาล หรือระเบียบขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ และเมื่อหน่วยงานใด (ทั้งหน่วยงานหรือเพียงบางหน่วยงานย่อยภายใน) มีความพร้อมที่จะใช้บังคับกฎหมายนี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ก็สามารถเสนอร่างพระราชกฤษฎีกาตามร่างมาตรา ๔ วรรคสองต่อไปได้ สำหรับหน่วยงานของรัฐที่ไม่ได้รับยกเว้น จะต้องใช้บังคับมาตรการตามร่างพระราชบัญญัติกับทุกหน่วยในหน่วยงาน ไม่อาจเลือกใช้เฉพาะบางส่วนของร่างฯ หรือเลือกใช้เฉพาะแก่บางหน่วยงานย่อยภายในได้
๕. ร่างมาตรา ๕ บทนิยามศัพท์	สมาคมธนาคารไทย และสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) เห็นว่า ร่างมาตรา ๕ นิยามคำว่า “หน่วยงานของรัฐ” ไม่เหมือนกับที่นิยามไว้ในพระราชบัญญัติธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ และพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. ๒๕๖๒ อาจทำให้เกิดปัญหาสับสนในการตีความเพื่อปฏิบัติตาม เพราะมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกัน	การกำหนดนิยามในกฎหมายแต่ละฉบับพิจารณาตามวัตถุประสงค์และเนื้อหาของกฎหมายฉบับนั้น ๆ

ประเด็น	ความคิดเห็นและข้อสังเกต	คำชี้แจง
<p>๖. ร่างมาตรา ๖ วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์และมาตรฐานข้อมูลที่คณะรัฐมนตรีกำหนดสำหรับการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานของรัฐ</p>	<p>๖.๑ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) เห็นว่าร่างมาตรา ๖ ควรมีคณะกรรมการทำหน้าที่พิจารณากลับกรองวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงมาตรฐานข้อมูลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารก่อนเสนอคณะรัฐมนตรี โดยเสนอให้ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล</p> <p>๖.๒ สภาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งประเทศไทย เห็นว่า ควรให้ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมกำหนดร่างมาตรฐานร่วมกับภาครัฐ รวมถึงร่วมพิจารณาในรายละเอียด และปรับลดขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อให้การนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาประยุกต์เป็นไปอย่างรวดเร็ว</p>	<p>สำนักงานฯ เห็นด้วยว่าการกำหนดวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามร่างมาตรา ๖ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ และได้เพิ่มเติมให้การพิจารณาจัดทำวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์และมาตรฐานข้อมูลตามร่างมาตรา ๑๙ เป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งด้านเทคนิคด้านกฎหมาย และด้านการบริหารงานภาครัฐ ซึ่งการดำเนินงานของหน่วยงานทั้งสี่ในร่างมาตรา ๑๙ ก็สามารถเสนอคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจที่กำหนดในมาตรา ๗ (๓) ประกอบมาตรา ๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้หากสามารถดำเนินการได้ทันตามระยะเวลาที่กำหนด</p> <p>มาตรา ๑๙ วรรคสอง ได้กำหนดให้การเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์และมาตรฐานตามร่างมาตรา ๖ ต้องคำนึงถึงการเชื่อมโยงถึงกัน โดยสามารถใช้อุปกรณ์และข้อมูลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก ทั้งนี้ ในการดำเนินการจัดทำข้อเสนอดังกล่าว หน่วยงานที่มีหน้าที่ก็ยังคงสามารถหารือภาคส่วนต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสม</p>

ประเด็น	ความคิดเห็นและข้อสังเกต	คำชี้แจง
<p>๗. ร่างมาตรา ๗ การยื่นคำขอและติดต่อราชการของประชาชนโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์</p>	<p>๗.๑ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ มีข้อสังเกตว่า อาจเกิดปัญหาในการตีความระหว่างข้อยกเว้นไม่ใช้บังคับกับการจดทะเบียนเกี่ยวกับบอสังหาริมทรัพย์ หรือการจดทะเบียนผู้ขอจดทะเบียนเฉพาะตัว (การสมรส หย่า รับบุตรบุญธรรม) ในร่างมาตรา ๗ และมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ เนื่องจากขอบเขตการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ของเอกชน และการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานรัฐที่ไม่สามารถดำเนินการได้ตามข้อยกเว้นในร่างพระราชบัญญัตินี้และพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ อาจขัดแย้งกัน</p>	<p>กฎหมายแต่ละฉบับมีหลักการและวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน จึงกำหนดข้อยกเว้นตามบริบทของกฎหมายนั้น ๆ เมื่อร่างมาตรา ๗ วรรคหนึ่งกำหนดให้บุคคลดำเนินการยื่นคำขอใด ๆ ต่อบริษัท โดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นวิธีการที่สะดวกรวดเร็ว จึงต้องกำหนดข้อยกเว้นสำหรับกรณีที่ผู้ประสงค์จะทำนิติกรรมต้องดำเนินการด้วยตนเองต่อหน้าเจ้าหน้าที่เพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้ทราบความประสงค์ที่แท้จริงจากการแสดงเจตนาที่ชัดเจน โดยกรณีเป็นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับปัจเจกบุคคล แต่สำหรับพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ ซึ่งรับรองผลทางกฎหมายของธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ที่กว้างครอบคลุมไปถึงกรณีระหว่างเอกชนด้วยกัน พระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๔๙ จึงมีความจำเป็นต้องกำหนดข้อยกเว้นให้กว้างกว่า เพื่อให้ธุรกรรมทางครอบครัวและมรดกทั้งหมดต้องดำเนินการทางกายภาพเท่านั้น เช่น การทำสัญญาเรื่องทรัพย์สินก่อนสมรส การทำพินัยกรรม การตัดมิให้รับมรดก การสละมรดก เป็นต้น</p>

ประเด็น	ความคิดเห็นและข้อสังเกต	คำชี้แจง
	<p>๗.๒ สภาพดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งประเทศไทย เสนอ ๒ ประเด็นว่า</p> <ul style="list-style-type: none"> - ในการเก็บค่าธรรมเนียมในการขออนุญาต ควรมีอัตราเดียวกับการขออนุญาตในกรณีทั่วไปหรือต่ำกว่า จึงควรระบุส่วนค่าธรรมเนียมให้ชัดเจน - การทำธุรกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่ได้รับยกเว้นตามร่างพระราชบัญญัตินี้ ยังคงมีการดำเนินการที่ล่าช้า ในบางขั้นตอนจึงอาจสามารถนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาประยุกต์ใช้ เพื่อลดขั้นตอนและเวลาดำเนินการได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ค่าธรรมเนียมเป็นไปตามที่กฎหมายหรือกฎเฉพาะในเรื่องนั้นกำหนด ซึ่งในบางเรื่องแม้ดำเนินการทางอิเล็กทรอนิกส์แต่ภาระงานในการพิจารณาของเจ้าหน้าที่อาจยังคงเหมือนเดิม มิได้ลดลง การแก้ไขอัตราค่าธรรมเนียมให้สอดคล้องกับวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์รวมถึงการยกเลิกบางรายการจึงต้องพิจารณาในชั้นการประเมินผลสัมฤทธิ์ ของกฎหมายแต่ละฉบับ ทั้งนี้ ฝ่ายเลขานุการฯ ขอนำข้อสังเกตนี้แจ้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำเสนอคณะกรรมการกฤษฎีกาซึ่งพิจารณาร่างกฎหมายต่าง ๆ ต่อไป - ร่างพระราชบัญญัตินี้ยกเว้นเพียงกรณีบุคคลยื่นคำขอจดทะเบียนเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ แต่ในการปฏิบัติงานภายในหน่วยงานที่มีหน้าที่และอำนาจในเรื่องดังกล่าว ยังคงสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและลดขั้นตอนได้ตามปกติ อนึ่ง กฎหมายเฉพาะที่มีการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ใด ๆ สามารถกำหนดให้จดทะเบียนเรื่องนั้นทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ ทั้งนี้ ตามข้อยกเว้นที่กำหนดไว้ท้ายร่างมาตรา ๗ วรรคห้า

ประเด็น	ความคิดเห็นและข้อสังเกต	คำชี้แจง
- การกำหนดบททวาดในกฎหมายกลาง	๗.๓ สำนักงาน ก.พ.ร. เห็นว่า อาจกำหนดให้บทบัญญัติของกฎหมายใดที่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติตามมากขึ้น เนื่องจากกฎหมายของหน่วยงานหลายฉบับอาจยังมีได้มีบทบัญญัติซึ่งกำหนดให้สอดคล้องกับร่างมาตรา ๗	การบัญญัติบททวาดให้กฎหมายใดที่ขัดหรือแย้งกับร่างพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้ร่างพระราชบัญญัตินี้ อาจก่อปัญหาการใช้การตีความกฎหมายในอนาคตได้ เช่น หากมีกฎหมายใหม่ออกในภายหลัง ซึ่งนิติกรรมหรือธุรกรรมตามกฎหมายนั้น จำเป็นต้องดำเนินการต่อหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่เท่านั้น และกฎหมายนั้นบัญญัติว่าใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ไม่ได้ จะเกิดปัญหาว่าต้องปฏิบัติตามร่างพระราชบัญญัตินี้ที่มีบททวาดเช่นว่านั้น หรือกฎหมายดังกล่าวซึ่งตราขึ้นในภายหลัง
๘. ร่างมาตรา ๘ การกำหนดวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้ผู้ขออนุญาตปฏิบัติเพิ่มเติม	๘.๑ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) เห็นว่า ร่างมาตรา ๘ การกำหนดวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้ผู้ขออนุญาตปฏิบัติเพิ่มเติม นอกจากจะต้องเป็นไปเพื่ออำนวยความสะดวกแล้ว ควรเพิ่ม “เพื่อป้องกันความเสี่ยง” แก่ผู้ขออนุญาตด้วย เนื่องจากการทำธุรกรรมโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์มีความเสี่ยงที่แตกต่างกัน	เห็นด้วยกับการกำหนดกลไกเพื่อป้องกันความเสี่ยงแก่ผู้ขออนุญาต ซึ่งกลไกดังกล่าวเป็นสิ่งที่ภาครัฐสามารถกำหนดในการจัดทำวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ แต่ไม่ได้กำหนดเกณฑ์ดังกล่าวไว้ในร่างมาตรา ๘ เพื่อมิให้หน่วยงานสร้างภาระแก่ผู้ขออนุญาตให้ต้องปฏิบัติเพิ่มเติม
๙. ร่างมาตรา ๑๐ ผลทางกฎหมายของการยื่นทางอิเล็กทรอนิกส์	๙.๑ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) เห็นว่า ควรมีการกำหนดระดับการให้บริการ (Service Level Agreement : SLA) ไว้ด้วย	วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามร่างมาตรา ๘ เป็นกรณีเฉพาะสำหรับคำขอเรื่องนั้น เช่น แบบฟอร์มคำขออิเล็กทรอนิกส์ ส่วนมาตรฐานกลางของวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นกรณีตามร่างมาตรา ๖

ประเด็น	ความคิดเห็นและข้อสังเกต	คำชี้แจง
	<p>๙.๒ สภาผู้ส่งสินค้าทางเรือแห่งประเทศไทย เห็นว่า กรณีที่ยื่นผิดหน่วยงาน ควรกำหนดระยะเวลาในการแจ้งกลับของเจ้าหน้าที่ให้ประชาชนทราบด้วย</p>	<p>การกำหนดหน้าที่ให้ส่งเรื่องต่อหรือแจ้งกลับกรณียื่นคำขอทางอิเล็กทรอนิกส์ ผิดช่องทาง ซึ่งมีได้กำหนดกำหนดระยะเวลาในการแจ้งกลับของเจ้าหน้าที่ เนื่องจากกรณีนี้เป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนเพิ่มเติมที่ไม่ต้องยื่นเอกสารใหม่อีกครั้ง ภารกิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความแตกต่างหลากหลายและในบางกรณีเจ้าหน้าที่ที่ได้รับข้อมูลอาจไม่อยู่ในส่วนงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบหรือไม่สามารถตรวจสอบ inbox ของตนได้นอกจากนี้ ร่างมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่งได้กำหนดให้มีการประกาศช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานสำหรับประชาชนติดต่อเพื่อลดโอกาสในการส่งผิดด้วยแล้ว</p>
	<p>๙.๓ สภาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งประเทศไทย เสนอว่า ควรมีการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการพิจารณาของหน่วยงานของรัฐซึ่งรับคำร้องทางอิเล็กทรอนิกส์ให้ชัดเจน ตลอดจนวิธีการเข้าถึงข้อมูลในกรณีที่มีการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน</p>	<p>ระยะเวลาในการพิจารณาหรือดำเนินการของหน่วยงานของรัฐเป็นไปตามกฎหมายเฉพาะในเรื่องนั้น ๆ โดยจะเริ่มนับเมื่อคำขอของผู้ยื่นเข้าสู่ระบบของหน่วยงาน</p>

ประเด็น	ความคิดเห็นและข้อสังเกต	คำชี้แจง
	<p>๙.๔ กระทรวงพลังงานและกรมวิชาการเกษตร เห็นว่า การดำเนินการตามร่างมาตรา ๑๐ หากมีการส่งคำขอหรือติดต่อทางอิเล็กทรอนิกส์นอกเวลาราชการ ควรกำหนดให้ถือเอาวันและเวลาราชการที่จะถึงถัดไปเป็นวันที่ได้รับคำขอ</p>	<p>คณะกรรมการพัฒนากฎหมายรับฟังความคิดเห็นของกระทรวงพลังงานและกรมวิชาการเกษตรแล้ว เห็นด้วยกับความคิดเห็นดังกล่าว จึงได้เพิ่มหลักการนับระยะเวลากรณีคำขอทางอิเล็กทรอนิกส์เข้าสู่ระบบนอกเวลาทำการของหน่วยงานของรัฐนั้น ๆ ไว้ในร่างมาตรา ๑๐ วรรคหนึ่งแล้ว ทั้งนี้ เพื่อความชัดเจนในสิทธิหน้าที่ ของประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งเพื่อประโยชน์แก่การพิจารณาคดีของศาล</p>
<p>๑๐. ประเด็นการพิจารณาอนุญาต (มาตรา ๙ มาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๒)</p>	<p>๑๐.๑ ประชาชนทั่วไปที่ร่วมแสดงความคิดเห็น ผ่าน Google Forms และระบบกลาง มีข้อสังเกตว่า วันและเวลาการรับคำขอ ควรเริ่มนับจากวันที่ประชาชนทำธุรกรรมผ่านระบบ หากส่งถึงหน่วยงานช้าไม่ควรถือเป็นความผิดพลาดของผู้ใช้บริการแต่เป็นความผิดพลาดของระบบสื่อสาร การนับจากวันที่เจ้าหน้าที่ได้รับข้อมูล จะทำให้ภาระและความผิดตกอยู่กับผู้ให้บริการ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ดำเนินการเข้าระบบล่าช้าหรือไม่ปรับปรุงระบบให้ทำงานได้มีประสิทธิภาพ</p> <p>๑๐.๒ กระทรวงพาณิชย์ เห็นว่า ร่างมาตรา ๑๒ ควรกำหนดหลักการในทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการบันทึกเป็นหลักฐาน เพื่อแสดงให้เห็นว่าได้มีการแสดงต้นฉบับของสำเนาเอกสารแล้ว และหากมีกรณีที่เจ้าหน้าที่ต้องรับรองความถูกต้องของสำเนาดังกล่าว ก็สามารถกระทำได้ในฐานะผู้ครอบครองเอกสารฉบับที่มีการบันทึกถึงการแสดงต้นฉบับไว้</p>	<p>กรณีที่เจ้าหน้าที่ดำเนินการเข้าระบบล่าช้าไม่เป็นเหตุให้การเริ่มนับวันขยายออกไป ส่วนกรณีที่เป็นความผิดพลาดของระบบแม้จะสร้างภาระด้านระยะเวลาแก่ประชาชน แต่ก็ยังไม่อาจถือได้ว่าเจ้าหน้าที่ได้รับข้อมูลจากประชาชนแล้ว ในประเด็นนี้ สำนักงานฯ เห็นควรรับเป็นข้อสังเกตไปพิจารณาอีกครั้งในการจัดทำรายละเอียดวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ต่อไป</p> <p>ร่างมาตรา ๑๒ กำหนดหลักการเกี่ยวกับหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ ส่วนรายละเอียดในทางปฏิบัติแต่ละหน่วยงานสามารถกำหนดแนวทางให้สอดคล้องกับบริบทของระดับความพร้อมทางเทคโนโลยีและกระบวนการตามหน้าที่ และอำนาจตามกฎหมายในความรับผิดชอบของตนได้</p>

ประเด็น	ความคิดเห็นและข้อสังเกต	คำชี้แจง
	๑๐.๓ สภาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งประเทศไทย เห็นว่า ควรเพิ่มเรื่องการติดตามสถานะของการยื่นเรื่องต่อหน่วยงานของรัฐได้ เพื่อให้ประชาชนได้ทราบความคืบหน้าของกระบวนการที่ตนได้ยื่นไป และอาจทำให้กระบวนการพิจารณาของหน่วยงานรัฐเกิดความรวดเร็วขึ้น	ร่างพระราชบัญญัตินี้บัญญัติหลักการพื้นฐานและมาตรฐานขั้นต่ำที่รัฐต้องดำเนินการได้ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถพัฒนาระบบให้อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนยิ่งขึ้นต่อไปได้
๑๑. การแสดงใบอนุญาตโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (มาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๔)	๑๑.๑ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เห็นว่า ควรพิจารณาถึงวิธีการและแนวทางเพิ่มเติมที่ให้เจ้าหน้าที่รัฐตรวจสอบและยืนยันว่าใบอนุญาตที่นำมาแสดงเป็นเอกสารที่แท้จริง เช่น วุฒิการศึกษา และใบประกอบวิชาชีพ	ร่างมาตรา ๑๔ กำหนดให้สามารถแสดงใบอนุญาตแบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ แทนกรณีที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปิดใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผย มิใช่ในกรณีการแสดงผลหลักฐานประกอบการติดต่อรับบริการต่าง ๆ ของรัฐ การยื่นเอกสารเท็จ หรือการปลอมแปลงเอกสารในกรณีนี้ ไม่ว่าจะยื่นในรูปแบบใด เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา อนึ่ง การพัฒนาและเชื่อมโยงฐานข้อมูลของหน่วยงานรัฐ ยังคงต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. ๒๕๖๒
	๑๑.๒ สภาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งประเทศไทย เห็นว่า การแสดงใบอนุญาตโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ควรมีการออกประกาศกำหนดวิธีการปฏิบัติอย่างชัดเจน และต้องให้ทุกหน่วยงานของรัฐยอมรับและปฏิบัติตาม เพื่อให้เป็นแนวทางเดียวกันทั้งประเทศ ไม่ใช่เฉพาะหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง	เมื่อผู้อนุญาตเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับใบอนุญาตในช่องทางอิเล็กทรอนิกส์แล้ว การแสดงเอกสารสามารถเปิดใช้งานผ่านช่องทางดังกล่าวได้ นอกจากนี้ ร่างมาตรา ๑๓ วรรคสอง ได้กำหนดให้สามารถออกกฎกระทรวงกำหนดกรอบแนวทางการแสดงใบอนุญาตโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ด้วยแล้ว

ประเด็น	ความคิดเห็นและข้อสังเกต	คำชี้แจง
	<p>๑๑.๓ ประชาชนทั่วไปที่ร่วมแสดงความเห็น ผ่าน Google Forms และระบบกลาง เห็นด้วยว่า ควรแสดงเป็นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ได้ แต่อย่างไรก็ดี ควรคำนึงถึงความเสี่ยงในการตรวจสอบ ความถูกต้องแท้จริงของเอกสารที่แสดง โดยเฉพาะในมุมมองของประชาชน ควรเป็นการเปิดใน แอปพลิเคชัน หรือเว็บไซต์เฉพาะ และมีการจับเวลาในแต่ละรอบ เพื่อป้องกันการปลอมแปลง เอกสาร และมีแอปพลิเคชันที่เจ้าหน้าที่สามารถสแกนเพื่อตรวจสอบได้ว่าเป็นเอกสารจริง มีรหัส ที่เข้าคู่กัน สำหรับการสแกนแต่ละครั้ง และมีการบันทึกข้อมูลการตรวจสอบ</p>	<p>ร่างมาตรา ๑๓ (๒) ได้กำหนดให้มีการ เปิดเผยข้อมูลใบอนุญาตที่แสดงโดยวิธีการ ทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ประชาชนทั่วไป รวมทั้งเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นสามารถ ตรวจสอบทางช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ แล้ว</p>
<p>๑๒. ร่างมาตรา ๑๕ การติดต่อ หรือส่งเรื่องถึงกันในระหว่าง หน่วยงานของรัฐด้วยกัน</p>	<p>๑๒.๑ กระทรวงการต่างประเทศ และกรุงเทพมหานคร มีข้อสังเกตว่า ร่างมาตรา ๑๕ การติดต่อ หรือส่งเรื่องถึงกันในระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกัน ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการส่ง และรับข้อมูลซึ่งเป็นข้อมูลข่าวสารลับ ให้สอดคล้องกับระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของ ทางราชการ พ.ศ. ๒๕๔๔ ด้วย</p>	<p>การปฏิบัติหน้าที่ระหว่างหน่วยงานของรัฐ เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่แล้ว การรับส่งเอกสารลับจึงต้องดำเนินการตาม ระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทาง ราชการฯ และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ ด้วย นอกจากนั้น หลักเกณฑ์และวิธีการ ปฏิบัติในเรื่องดังกล่าว สำนักงานฯ และหน่วยงานกลางที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมกัน จัดทำร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยงานสารบรรณ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. รวมทั้งภาคผนวกที่เกี่ยวข้อง เพื่อรองรับ การดำเนินการตามร่างพระราชบัญญัตินี้ ด้วยแล้ว</p>

ประเด็น	ความคิดเห็นและข้อสังเกต	คำชี้แจง
	<p>๑๒.๒ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เห็นว่าควรพิจารณากำหนดให้การที่หน่วยงานของรัฐที่ได้ติดต่อหรือส่งเรื่องผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ให้กับผู้ขออนุญาตไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ให้ถือว่าผู้ขออนุญาตได้รับเรื่องตามวันและเวลาที่ได้รับเช่นเดียวกัน เพื่อให้การสื่อสารระหว่างหน่วยงานและผู้รับบริการมีประสิทธิภาพและลดต้นทุนการให้บริการ</p>	<p>กรณีดังกล่าวเป็นไปตามมาตรา ๒๒ ประกอบมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ อยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องกำหนดไว้สำหรับร่างมาตรา ๑๐ วรรคหนึ่ง จำเป็นต้องกำหนดผลทางกฎหมายกรณีคำขอเข้าสู่ระบบของหน่วยงานของรัฐ เพื่อความชัดเจนในสิทธิหน้าที่ และป้องกันข้อโต้แย้งที่อาจเกิดขึ้นหากมีการส่งคำขอโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เข้าสู่ช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งหน่วยงานนั้นมิได้ประกาศกำหนดไว้</p>
<p>๑๓. การประกาศตามร่างมาตรา ๑๓ วรรคสอง ร่างมาตรา ๑๖ และร่างมาตรา ๑๙</p>	<p>กระทรวงพาณิชย์ และสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย เห็นว่าการประกาศตามร่างมาตรา ๑๓ วรรคสอง ร่างมาตรา ๑๖ และร่างมาตรา ๑๙ นั้น ควรมีหน่วยงานกลางเพื่อกำหนดแนวทางกลางสำหรับราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีจำนวนมากถึง ๗,๘๕๐ แห่ง เพื่อให้นำไปปรับใช้ในแนวทางเดียวกัน</p>	<p>การกำหนดแนวทางกลางอาจไม่รองรับความพร้อมที่แตกต่างกันในการดำเนินการด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ของแต่ละหน่วยงาน การจัดทำข้อมูลการอนุญาตและการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามร่างพระราชบัญญัตินี้จึงกำหนดให้เป็นไปตามแนวทางที่หน่วยงานพิจารณาตามความเหมาะสมกับข้อมูลและการปฏิบัติราชการของตน และเมื่อมีกฎกระทรวงตามร่างมาตรา ๑๓ วรรคสองแล้ว แต่ละหน่วยงานสามารถพิจารณาออกประกาศให้เป็นไปตามกฎกระทรวงดังกล่าวก็ได้</p>

ประเด็น	ความคิดเห็นและข้อสังเกต	คำชี้แจง
๑๔. อื่น ๆ	๑๔.๑ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เสนอว่าภารกิจในการประกาศเรื่องในราชกิจจานุเบกษาตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการประกาศเรื่องในราชกิจจานุเบกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ มีความสอดคล้องกับหลักการของร่างพระราชบัญญัตินี้ จึงสมควรเพิ่มการประกาศเรื่องในราชกิจจานุเบกษาโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ไว้ในร่างพระราชบัญญัตินี้ด้วย	คณะกรรมการพัฒนากฎหมายพิจารณาแล้วเห็นพ้องด้วยกับหลักการดังกล่าว จึงได้เพิ่มความเป็นร่างมาตรา ๑๘ แล้ว
	๑๔.๒ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ และกรุงเทพมหานคร มีข้อสังเกตว่าควรมีการกำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานความมั่นคงปลอดภัยของระบบและข้อมูลที่หน่วยงานต้องบริหารจัดการไว้ในร่างพระราชบัญญัติฯ ด้วย	เรื่องที่เป็นรายละเอียดทางเทคนิคซึ่งเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วไปตามเทคโนโลยี อาจไม่สมควรกำหนดในกฎหมายระดับพระราชบัญญัติเพราะการแก้ไขเพิ่มเติมต้องใช้ระยะเวลานาน
	๑๔.๓ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ เสนอว่า ในอนาคตควรมีการจัดทำคู่มือเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการในกรณีต่าง ๆ ในร่างพระราชบัญญัตินี้ให้ชัดเจน เช่น การเก็บรักษาและจัดการข้อมูลส่วนบุคคล การรับส่งข้อมูล การตรวจสอบความถูกต้องของเอกสาร รวมถึงการรวบรวมปัญหาและอุปสรรคที่พบในการดำเนินการ และวิธีการแก้ไข	แนวทางการดำเนินงานภายในหน่วยงานแต่ละหน่วยงานสามารถกำหนดระเบียบหรือคู่มือภายในหน่วยงานได้ตามความเหมาะสมของระบบและกระบวนการงานตน สำหรับรายละเอียดวิธีดำเนินการเกี่ยวกับงานสารบรรณทางอิเล็กทรอนิกส์ทั่วไปของส่วนราชการ สามารถกำหนดในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณได้ ซึ่งในวาระเริ่มแรกนี้สำนักงานฯ ได้ร่วมกับหน่วยงานกลางที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณเพื่อรองรับการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามร่างพระราชบัญญัตินี้ด้วยแล้ว

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

“นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม” (11 เมษายน 2562).

ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 136 ตอนที่ 47 ก, น. 17-50.

พิชุกรรณ กิตติคุณ. (มีนาคม 2559). ภาครัฐไทยกับการก้าวเข้าสู่รัฐบาลดิจิทัล. *Academic Focus*. 1-8.

สำนักข่าวไทยแลนด์พลัส ออนไลน์. (29 มีนาคม 2564). ก.ล.ต. พร้อมผลักดันการให้บริการในรูปแบบ
อิเล็กทรอนิกส์ (digital services) เต็มรูปแบบ มุ่งสู่ตลาดทุนดิจิทัล. สืบค้น 19 พฤศจิกายน
2564 จาก <https://www.thailandplus.tv/archives/303689>

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (17 มีนาคม 2564). รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจาก
กฎหมาย [หนังสือราชการ].

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (19 มีนาคม 2564). เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการ
ทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. [หนังสือราชการ]. (นร 0913/102).

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (31 มีนาคม 2564). เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทาง
อิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. [หนังสือราชการ]. (นร 0503/15195).

สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนปฏิบัติการด้านดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและ
สังคมระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2561–2565). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). (2564). แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย
พ.ศ. 2563–2565. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

ภาษาต่างประเทศ

Regulation (EU) No 910/2014 of the European Parliament and of the Council of
23 July 2014 on electronic identification and trust services for electronic
transactions in the internal market and repealing Directive 1999/93/EC OJ L 257.
European Union.

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

โทร. 0 2244 2070-2

Bureau of Academic Services

The Secretariat of the House of Representatives

0 2244 2070-2

พิมพ์ที่ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร